

لـ ناوی کار پـ پـر و بـر و فـلسـفـه کـی . کاروان عومـر کا کـسور

پـشـکـی:

لـ بـر هـمـه کـانـی پـشـوومـدا چـند جـار ئـامـاژ مـ بـ فـلسـفـه ی (کار پـ پـر) کـردو و . بـ نمـوونـ لـ و گـفتـوگـی ی (گـران عـبدولـا) بـ بـر ی (دـنگـان) لـ بـر ی (کار مارکس) و لـ گـیـدا کـردو و ، گـوتـو و : { (کار پـ پـر) ئـایدی لـ جـاکـانـی بـه دـوژمنـی کـمـه گـی کـراوه زانیون ، بهـو ی ئـهـوان هـه گـری حـقیقـه تی هـهـان و ئـهـو حـقیقـه تـه هـهـایـهـش بـه زـر و لـه گـای زـهـبـروزهـنگـهـوه بـهـسـر کـمـه گـی کـانـدا دـهـسـه پـنـن ، و هـک لـه کـتـبی (کـمـه گـی کـراوه و دـوژمنـانـی) دـا دـهـبـینـن . (پـ پـر) هـخـنـه ی تـونـد لـه فـهـلسـه فـه ی مـژو و گـه رایی دـه گـرت ، کـه بـ شـو و یـه کـی کـنـکـری تی مـه بـه سـتی فـهـلسـه فـه ی (پـلاتـن) ، (هـیگـ) و (مارکس) . واته ئـهـو فـهـلسـه فـانـه ی وـا لـه مـژو و دـهـوانـن ، کـه هـوتـی کـی و کـ و اـسـتـه و لـه ژـر زـهـبری حـه تمـیه تـدا یـ ، بـهـو مـانـایـه ی هـهـر دـه بـت بـه پـی ئـهـو پـشـبـینـیه ی ئـهـوان بـچـتـه پـشـهـوه . لـه کـتـبی (هـهـژاری مـژو و گـرایی) دـا ئـهـو پـشـبـینـیـانـه بـه خـورافـه دـه زانـت و پـی وایـه ناکـرت نـه لـه سـر ئـاسـتی عـقـ و نـه لـه سـر ئـاسـتی زانـسـتـدا پـشـبـینـی چـنـیه تی هـوتـی مـژو و بـکـرت ، بـهـو پـیـه ی مـژو و مـر قـایـه تی لـه لـایـه ک پـه نـدی بـه خـرایی گـهـشـه کـردنی مـه عـریفـه وه هـه یـه و لـه لـایـه کـی دیکـه ش مـه حـا هـ نـه لـه گـای زانـسـت و نـه لـه گـای عـقـه وه پـشـبـینـی ئـهـوه بـکـرت ، کـه مـه عـریفـه ی زانـسـتی مـر قـ لـه ئـایـنـده دـا چـن گـهـشـه دـه کـات } . لـ شـو و نـکی دیکـی هـمـان گـفتـوگـدا ئـامـاژ بـ و دـکـم ، کـ { ئـمـه نـه مـانـده تـوانـی هـخـنـه ی هـخـنـه گـری کـی و هـکـو (کار پـ پـر) بـه هـنـد هـه بـگـرین و ناومـان لـ دـه نا هـخـنـه گـری بـرجـوازی } .

مـبـسـت لـ و ئـژگـاری سـردـمی بـعـسـ ، کـ کـمـمـک لـوی یـاخـی بـو وین و فـلسـفـه ی (مارکس) کـی دـکـردینـ و . هـر بـ اـسـتی خـم لـ و ئـژگـار دـا (پـ پـر) مـ نـاسـی ، کـ دـمـویسـت بـزانـم ئـ و ئـخـنـگـری (مارکس) چـی نو و سـیو و چـن تـیـر یـکـانـی دـا شـتو و . لـ گـفتـوگـ کـانـدا بـردـوام ناوی دـهـات و هـ و دـرا بـر پـرچی ئـخـنـکـانـی بـدر تـ و ، بـگر دـمـانگـوت ئـ و کـمـمـگـ کـراو یـی دـیـهـنـتـ بـر چـاو ، هـر ئـ و یـتـپـیـانـی ، کـ (مارکس) خـی ئـخـنـی تـونـدی لـ گـرتـو و . بـ

نمونه ئى و شى و م ل بىر، ك ل گ م ك م ك فخرخوazy دىكى چى پى زانكى مووس ل م م فخرخوazan (student houses) دا ب س ر برد و بشارىم ل و گفتوگى دا كرد، ك ل بارى (ماركس) و و كرا. و ك ه مىش ناوى (پ پ ر) ىش هات. ى ك ل و ها و ىان ل كاتى گفتوگى ك دا ت بىنىي كانى خى ل س ر كاغ ز ك دا د نووسىن و، ب و م ب س تى ئ و د م م ن رى د ت، ل بىرى ن چن و و ب چاكى د رىان بى ت. ئىنجا چونك ه ر ل ق ناغى س ر تايي و ب ع ر بى خو ن د بووى، ب و زمان ت مارى د كردن. ئ و ى ت نىشتى مى اد ك ش ت و د يان خو ن ت و. وا ك د ك و ت ل پ ش ئ و و ق س ب كات. د ت: (كار بوو بووز خنى ز رى ل ماركس گرتوو). وات (پ پ ر) ل د ب ت (بوو بووز). ب مان د ر ك و ت ئ و براد ر ى ك م جار ناوى (پ پ ر) د بىست ت، ئ و ىش ب ه .

ل م چ ن د سا ى ا بردودا نووس ر و خن گر مىللىي كان ب ر د و ام ك م ك چ مكيان ف داون و ناوى ز ر فىل س فيان ه ناون، ب ئ و ى ئاگاييى كى ئ و ت يان ل بار يان و ه ب ت، ك خ م ل ى پ ر سيار و و ب و و ى ه ن د كيان بووم ت و. نو ت رىن ب ر ه م م، گوتار ك ل ژ ر ناونىشانى (خن گرى مىللى و پ ر پ ز رى چ مكى خو ن ر) دا ب ا و كرا و ت و.

ل م ئان دا ها و ىي كم د قى گوتوب ئ كى (ئارام كا كى ف لاج) ب ناردووم، ك و ك ئ و ى پ ى اها توو ب زمانى مىللى، ئ و زمانى ئان خ ك ل نا و ن د ك م ا ي ت يى كاندا پ ى د و ن، چ ن د ش ت كى ل بارى نووسىن و گوتوو. ناوى ك م ك نووس ر و فىل س فى ه ناون، ك ى ك كيان (پ پ ر). ل يان پ ر سيو چ ك ت ب ك ب چوونى گ ب و. ناوى ئ و ى ل پا س نووس رى دىك دا ه ناون. ل ر دا پ ر ر گرافى كى و ك خى د نووسىن و:

(ك م گاي كرا و و دوژمن كانى- كار پ پ ر ك سا ى 1945 نووسيو تى ل دوو ب شى ك ت ب كى گ و ر دا ك خنى گ ر ن گ ل فىكرى پ ا ت ن و ه ي گ و ماركس د گر ب پ ك ه نانى سىست م ب ك م گا و چ ن ئ م بىر گ و ران ش ل نووسىن كانىاندا ك م گاي كرا و يان ك ر دوو ت د ر و، ز ر ش ت ل و ك ت ب و ف ر بووم).

ب ك س ك ك م ك ئاگاي ل فىكرى (پ پ ر) ب ت، د زان ت نووس رى ئ م وشان ش ت كى ئ و تى ل و بار ي و ن گوتوو. با ب ئ و پ ر ر گراف ب گ ىن و، ك م ن ل س ر تى ئ م نووسىن مدا ل و گفتوگى ي خ م و و ر م گ ر ت، ك د سا ل م ب ر ل (د ن گ ك ان) دا ب ا و كرا و ت و و دوات رىش ل گ گ گفتوگى ك م ك نووس رى تر ل ش و ى

کتبدا چاپ کراو. ئمم ل و ئاسانتر نیی ه ر کسک ئم چ ند
وش یی ل بار ی (پپر) و چمکی (کممگگی کراو) و دست بکون:
(خندی گنگ ل فیکری پاتن و هیگ و مارکس دگر). چاک،
بم نام دوی ئ و چیی دیک ه یی؟ ئا یا ئ و پپرگرافی ب دروستی
داشتوو ت و؟ نووسیوی تی: (ب پکهنانی سیستمک ب کممگا و
چن ئم بیر گوراننش ل نووسیند کانیاندا کممگای کراو یان
کردوو ت د ر و). (پکهنانی سیستمک ب کممگا؟) (پپر)
ئی وای کردوو؟ ئ و زمانی نووسیند؟ (چن ئم بیر گوراننش ل
نووسیند کانیاندا کممگای کراو یان کردوو ت د ر و)؟ ئ و
دربینی نووسرک، ئاگای ل (پپر) و ئ و فیل س فانی تر بت،
ک ل م گوتوب ئدا ناوی ه ناون؟ گوتوو تی: (ز ر شت ل و کتب و
فر بووم). ئا یا وای؟

ل م نووسیند مدا ت و ر ی ک ب ناساندنی فلس فای (پپر) ترخان
دکم و دواتر ب ئم پپرگراف دگمم و، بم نام ئستا پم
خش ئ و بم و، ک ه میش ل ووب ووبوونی فیکری میلیدا
دوو گگ دگرم بر. یکم میان، ل ئستی باب ت کدا ه ند
پرسیار د وروژ نم. وا پویست دکات پنا ب گزی پار دی ب م.
وات گات ب و بیرک ووکشان دکم، ک ه ن. دیار م بست ل
نووسینی نووسر، ن وک نووسر خی، ل کات کدا ه ر فیکرک،
ئینجا هیی سرکی حیزب، یان هیی سرکی دسنگ یکی کولتووری،
هیی مانووسی ب ناوبانگ، یان هیی شاعیری ناسراو، ب ئ و ی
بکرت بابتی نوکت و پکک نین. ئ و ی ل لای من ن کراو و
ناکرت، گ یینی بوونی مر ق ب بابت، ک پشتریش گوتووم ئ و ی
بوونی کسک دکات بابت، هاوکات ب و ازیدی بوونی خشی ب
بابت بگت. (ئ و ت ل ر یشدا ج ختم ل کرد و). دووم، ه و
ددم ئ و چمکانی ف دراون، ک ز ریندی کات ب فریودانی
خوندر، دروستتر ب فریودانی ج ماو ر، ه بگرم و و ل ل
دای ل گ و ه ن کانیان د ر ب م. م بست ل دای ل گ،
ب س رکردن و ی ئ و ک نا فیکریان ی، ک ل و بار ی و دواون.
د م و ت ب م چن ئ و چمکانی ل کات کدا کممگای ل ناو
فلس فدا ه ن و کممگای بیرم ندیش پ و یان و خریک بوون، ل لای
خند گری میلی، یان نووسری میلی د چن ئستی میلی و ب
زمانی ئ ژان و سف د کر ن.

ل ردا بیر و ریپ کی مندا یم دگمم و:

س رتای ح فتاکان و ت م نم شش سا. ل س ر شقامی شستم تری ب

په لیک یاریکړه ده گم، که به شرت و فانه لاوه ا ده کون. ژنیک
د بینم، له ژنیک کی دیکه د پرسه، که له به رد رگی خیا نده
وستاو، ئاخه ئوانه کن و چی ده کون. ئو به شوه یه و و م
د داتوه: یاریکړن (لاعین). ئه گره ده یابینی له تله فیزی نیشدا
چن گه ده کون!

ژنی یه کم مستهک به سینگیدا ده کشته و به خه مباریه و ده ت: هه
کو راییم دابته! هه ی بمرم! وای نه م نم!

هه ندیک نووسه و خنځه گری میلی به ئوه ی بزانه ئو چه مکنه چین
و چن کاریان په کراوه، و سفیان ده کن و ده یانه و ته و امان په شان
بدن، که خیا ن په و مانده و کردوون و به هه ر یه کیان چه ند
کتبه کیان خوه ندوونه ته و. ئا یا ئه م ئه گره به به ره م کانی (ئارام
کاکی فلاح) بگه ینه و، هه م ئوه ی له بواړی ئه ده بی گه ان و ده
نووسیونی، هه م گوتوبه ژ و هه م گوتار کانی، ئاماره یه کی کا یش
د بینن، که د ریه خات ئو نووسه ر په و نه دی به خوه ند نه و ی
فلسه ف و هه یه؟ پاشکه ی کته بی (گه ان و یه کی کاتی به دایه لگه کی
به رد و ام) م به به ته کی ئو ته رخا ن کردو و و خوه ند ر ده توان ته به ی
بگه ته و. ئو پرسیا رانه م له لا نه د وروژان، ئه گره په شتر به و
زما نه ئه ژانه ییه نه نووسیو وایه.

وکه گوترا دواتر به ئو په رگرافه ده گه ینه و.

* * *

کار په پر فیله سفی عه قه

ئو فیله سفی عه قه، بگره به یه که له فیله سفی دیار کانی
عه قه داد نه ته له سه ده ی بیسته مده، که (92) سای ته دا ژیا،
به م له و بواړه یشدا گه یه کی تایبه ته د گره ته به و
فلسه ف یه کی تایبه تیش داد م زرنه ته، به اده یه که له هیه
که م نه سکه کی دیکه ناچه ته. (په پر) نه که هه ر م به سته نیه له
ته ته ژینه و ی زانسته و به حقیقه ته ته ها بگات، به کوو
ده یه و ته ئو و یش د ریه خات، که هه ر عه قه لانی ته کی زانسته
به ره م می م ژوو یه کی دیار یکه و، به یه نا کر ته له سه رد م کی
دیکه دا په نای به به ته، به و ی زانین له په ر سه ندنی
به رد و ام و خه رادایه، که ئو گه انکار یانه و امان له ده کن
گومان به په شته ی خه مان بزانه و هه میشه تیه رییه کان به ینه
به رد م تاقیکردنه و ی سه خته و، ئاخه ده رد چن، یان ده که ون؟
ئو هه ر تاقیکردنه و کان په ر به تیه رییه کان ده دن و
ده یانه نه ئاستی به رزتر و، به ئوه ی به به بگه نه خه ی

کټتای، تا ځایان به حقیقتی ځایها دابنن. بهم شوو یه
تیریه کان کات دتوانن درټځ به ځایان بدن، که له
تایکړدنو به برده واکان ددرځن، دنا له کک دکون و
به هیچ پاساوک ناتوانرټ زیانان به برده بکړتو. ئم
پرسمه ناوی پووچټکړدنو، یان ټټکړدنو، یان
به درختندو (Falsifiability) یه، که استییه کی مبهست
له بوونی توانای به درختندو یه و پوهو به ئوی چی
زانستی و چی نازانستی. دواتر به شک کی تاییه تی به ترخان
دکین.

دکرت بگوترټ (په پر) مهتدکی ټټخه یی تاییه تی به ځای
له فلسفه فای زانستدا دگرټ بهر، که له سهر پرینسیپی
عقانیات دام زراو و له ودا به رجسته یه، ئایا چی ووی له
کرانه ووی و چی داخواوی به ره م دندت؟ به مانایه کی دی،
زانین (معریفه) ی زانستی له و زانیند جودا دکاتو، که
نه توانیو به تایکړدنو وانه دا ټټپټت، تا زانسته تی
ځای دربخت.

پرسیاری (په پر) ئو نیه، ئاخ زانین سه رچاو کی عقه
یان هسته کان، به کوو ئو یه، ئایا دروسته، یان نادروسته؟
زانستی، یان نازانستی؟ له ټټی له جیکی دزیندو ی زانستی
(The Logic of Scientific Discovery) یو دژی هر له جیکه
دوسته و، که مبهستی تی به شوو ی نازانستی پاساو به
استی تیره کان بنده و. ئو ددی وټ به و پوهو
استگ یان بگات، که به عقانیات و زانست دست ددن.
ئینجا به ودا مژووی مر فایه تی به شوو ی کی سه بر دکو وټ
ژر کاریگر یی پر سه ندنی زانیندو، ئو سه خت چټیه تی
گشکردنی ئو زانیند بیه نیند بهر چاو، له کاتکدا سروشتی
زانین وایه، له دځککو به دځکی قوو تر گشه دکات، به
ئوی بوسته، به یه هر په شبنیه کی ئاییند له م ووو
کورت دهنه و هی ئو نیه پشته په بسترټ. کاتیکیش
ټټکائی گشکردنی زانین نازانین، ئو حتمیه تی مژووی
(historical determinism) جرکه له خورافه، بگر
ټگشته کی تله لجه و ئویش به همان شوو ی حقیقتی
ټټها ددات دواو. ئو ئگر به گشتی دژی حتمیه تی، ئو
له برانبردا ناحتمیه (indeterminism) دځات وو، که
زانینی زانستیان دخوازه تی، به ووی زانینی زانستی په ویسته
خاوه نی ځسه تی نریکه یی به، نه وک ټټهای، بگر له ویش
دوورتر دچټ و برده می به کراو یی جه دهنه تی، تا هیچ

شتیک لک لک گډوډو کړننې نځگرېت. واک لک کتېبې (هډژارېي مټرووگډرایی: The Poverty of Historicism) دا پېی لکسار دادگرېت، کک مټروو دسټنېشان ناکرېت. واتن سنووری بې دانانرېت و لک نادات پېشېنې بې ټایېنډ بکېن. لک کتېبې (کک مټرووگډرایی و دوژمانانې) دا لک خنډې توند لک چکې مکی حتمېت (determinism) دگرېت، کک لک فلسفې (پلاتن)، (هېگن)، (مارکس) و هېی دیکدا بې زکې دېنرېت و بې مټرووگډرایی (historicism) یوو گرې دراو. واتن مټروو بې هېی لککدا دټوات و قناغکېن بې پېی ټو پېشېنې دې بېت، بې کراو. (پې پېر) پېی وایې ټو مټروو دژې خوځندوې لک خنډې یېانې و ټوانن دېانېوت بې شووېک مټروو بېنن، ټنیا بې یېک شووېک دچېت پېشوو. دواتر بې ټو مټروو دگډوډو و قسې زیاترې لکو دکېن، کک بېشکې گرنگې فلسفې (پې پېر) لکسار دامزراو.

ټو بېو دا فېلسفې ټنټېگډو هډرگډرایی (anti-essentialism) یې، نېوېک گډو هډرگډرایی (essentialism)، ټو لکچکېکېن ناخاتن ناو چوارچېوې دیارېکراو، ټا لک گډو هډرگډرایی بکېتو، بېککوو لک ووی ټرک و ټامانچو لکېان دټوانن. لک کتېبې (گرېمانکېن و پووچلکړنې وکېن: گډو شې زانستې زانېن: Conjectures and Refutations: The Growth of Scientific Knowledge) دا دټوت گډو هډرگډرایی و لک دنیاې ټاسایې (ordinary world) دټوانن، کک ټنیا ووخسار و لک پشټېو دنیاې ټاسټېن (real world) دټزرتو. لککې گډو هډرگډرایی بې (ټرست) دگډو ټنټو، کک پېی وایې ټو ټاسټې بېرپرسیار لک وې زانستې کک مټروو ټی بې بېراورد لککې زانستې فېزیاډا گډو شې نېکړدو. بېم شووېک چکې کک مټروو ټیېکې وېک خېزان، کک مټروو، نېتو، دټوت و زکې دیک لک لای ټو لک شوېنېو گرنگن، کک چ کارک لک ټاک دکېن و بې چ ټو نجامکې دگډو یېن. واتن ټامانچې زانستې کک مټروو ټی ټوژېنېو دياردې کک مټروو ټیې.

پې پېر و کک شې ټېنډکشن (The Problem of Induction) ټېنډکشن واتن سرنجدانې ټوټر لک دياردې و ووداو، بېو مټروو ټی لک ټېانېو بې ټو نجامکې بگات. لک و ټو نجامو ټیېرېک داد مټروو زرت و بې هېو هېو ټوژېنېو ټو شټانن دټات، ټا چار سړيان بې بد زرتو. بې مانایېکې دی،

لڼو بڼه سـرنجدراوانـو گشتـک پـک دـهـنـت. بـکورتـی
خوـندنـوای گشت بـ هـی ئـو و ئـنجامـ تایـبـتـی توـژـر لـ لـی
سـرنج و ئـزموون (observation and experiment)ـو بـ
دستی هـناو. وک لـ سـررـتای کتـبی (لـجیکی دـزینـوای
زانستی) دا دـنـت بـو بـئـنجامگـیانـدن (inference)ـ
دگوترـت ئیندـکتیف (inductive)، کاتـ لـ باری کـسـتی
(singular statements)ـو گوازیایـو، کـ هـندـجار باری
تایـبـت (particular' statements)یشی پـ دگوترـت، وک
ئـوای ئـنجامی سـرنج و ئـزموون لـ ناستی بابـت
گشتیـکاندا لـ شـوای گریمان (hypotheses) و تیـری
دردـخات.

دیدـکتیف (deductive) پـچـوانـی ئیندـکش لـ گشتـو بـ
تایـبـت ئاـستـی، بـو مانایـی ئـو و ئـنجامـی پـی دگـین،
لـ پـوـرکـی لـجیکیـو هـاتوو و کـمـتر گشتیـلـو
پـشـکیـگـورـی، کـ لـیـو دـرچووبـوون. دیدـکتیف
ناوـرکـی ئاـستـی فـلسـفـی عـقـ (rationalism) پـک
دـهـنـت، لـ کاتـکدا ئیندـکتیف هیی ئاـستـی فـلسـفـی
ئـزموونگـری (empiricism)ـ. (پـر) خـنـی توند لـ
دووـمیان دگـرت و بـ لـی تایـبـتـی خـی دیدـکتیف پـسـند
دکات. ئـگـرچـی سـرنج و ئـزموون بـ تـواوی دوور ناخاتـو،
بـام بـ سـرکـیان نازانـت، بـکوو بـ شوـپـک لـیان
دوانـت، کـ یارمـتیدـرن لـوای تیـریـکان تـکمـتر بـن.
پـی وایـ پـرینسـپی ئیندـکش (induction principle) نایـوت
یاسا گشتیـکان لـ بـرچاو بگـرت، بـکوو دووریان دـخاتـو.
بـکورتی کـشـی ئیندـکش، ئـوای، کـ ئاییند وک ئـستا
دـبـنـت و وای دادـنـت هـمان ئـو بارودـخـی لـم ئـستایـدا
هـی، لـ ئاییندـیشدا دـمـنـت، لـ کاتـکدا زانینی مـرـف لـ
گـانـدای، کـ مانای وایـ بارودـخ نـگـ نیی. وک لـ
کتـبی (لـجیکی دـزینـوای زانستی) دا ئاماژـ بـ (نیوتن) و
(ئاینشتاین) دکات، کـ هـردووکیان لـ بوازی فیزیادا
تیـریـان داـشتوو، بـام لـ دوو بارودـخـی جیاوازدا. ئـوای
دووـمیان لـ بوازی کـشـکردندا ئـوای یـکـمیانـی کردـ
گریمانـی کیـووت. دگوترا خـر لـ بیستوچار سـعاتدا جارکـ
هـدـت و ئاوا دـبـت، کـچی دـرکـوت ئـو خـر لـ زـریای
بـستـکی باکووردا لـ نیوای شـودا دـردـکـوت. دگوترا
ئـنجامی تـکـای بوونـوـران مردن، کـچی دـرکـوت بـکتـریا

نامرّت، بـځـکـوـ لـ شـوـی دابـځـبـووندا زـر دـبـتـ.

استیـځـکـی (دافید هیـم) پـځـتـر بـ چـی خـی لـ قـرـی
 ئیندـځـکـن داو و لـم وـو و دوو کـځـی دیاړی کـردوون:
 یـکـم، کـځـی لـجـکی و دوو م، کـځـی سـایکـلـجـی. یـکـمـیـان
 لـو و دا خـی دـبـیـنـتـو، کـځـی وایـه هـمـان ئـو و ووداوانـی
 ئـمـم دوو بـار دـبـنـو و ئـم سـرـنـجـان دـدـیـنـ، لـ
 نایندـځـیـشـدا ئـو سـیـسـتـمـی دوو بـار بـوونـو و یـی خـیـان
 دـپـارـزـن، لـ کـا تـکـدا ئـم تـنـیا باو یـی ئـم یـ و لـسـر
 بـنـمـای خـو (habits)، یـان اـهـا تـن (customs) دـامـزـراو.
 وـا تـ پـنـا بـردن بـ پـرینسپـی یـکـتـی سـروشت (principle of
 Uniformity of Nature)، بـو مانایـی یـاسـا و مـیـکـانـیـزم کـانـی
 سـروشت ئـسـتا چـنـن، لـ اـبـرـدوودا هـر وـا بـوون و لـ
 نایندـځـیـشـدا هـر وـا دـمـنـدـنـو، هـځـیـکـی لـجـکی و بـ
 بـځـکـی بـازنـی (circular argument) نـسـراو. مـبـسـت
 ئـو یـ بـ ئـو یـ استـمـتـی شـتـک بـسـلـمـنـت، لـ ناو خـیـدا
 بـځـکـی بـ دـهـنـتـو. بـ نـمـوونـ ئـم دـرمانـ باشـ، چـونکـ
 لـسـر پاکـتـکـیـدا وـا نوو سـراو. کـځـی دوو مـیـان، کـ
 سـایکـلـجـی، (هیـم) بـ پـرینسپـی پـو نـدگـرایـی (principles
 of association) دـځـکـنـتـو. وـا اـهـا تـووین شـتـکـان
 پـکـو دـبـسـتـنـو. لـ بـر ئـو نـا پـرسینسپـی هـکـار
 دـیـخـوازـت، بـځـکـو لـ بـر ئـو یـ پـی اـهـا تـووین. نـاکـرـت بـ
 دوو کـ، بـر لـ ئـاگر بـکـیـنـو، کـ (هیوم) پـی وایـ لـر دا
 خـسـتـی عـقـ و نـ. وـا تـ دـخـی هـکـاری (causation) بـریتـی
 لـو و اـهـا تـن هـزریـی، کـ بـر هـمـی پـکـبـسـتـنـو یـ، دـنا هـیچ
 استیـځـکـی ئـنـتـلـجـی لـ پـځـتـو نیـ. بـم شـو یـ هـر
 مـعـرِفـیـک لـم هـکـاریـو و سـرچـاو بـگـرـت، دوور لـو یـ
 خـا و نـی خـسـتـی حـقـیـقـت بـت. ئـو فـیـلـسـفـی سـدـی هـژدـم
 ئـو نیـ بـت ئـزموون هـر بـ هـیچ شـو یـک لـ پـکـهـنـانـی
 بـر کـکـانـمـانـدا گـرنگ نیـ، بـمـام ئـیا کـاریگـریـی
 هـسـتـیـکـان (sense impressions)، کـ ئـزموونـی خـمـانـیان
 لـسـر دـادـمـزـنـن، تـنـیا وـنـی هـزریـی ئـو شـتـانـن،
 دـیـانـبـینـن و حـقـیـقـت نـانـو نـن، یـان هـر زانینـی استی پـځـشـان
 دـدـن؟ ئـیا دـکـرـت ئـو دـخـ ئـزموونـکـراوانـ بـسـر
 ئـوانـیـشـدا بـگـځـتـنـن، کـ هـځـتا ئـزموون نـکـراون؟ نـخـر، لـ
 ووی لـجـکی و نـاکـرـت، چـونکـ شـتـکـان زـرینـی کـا ت پـکـو و
 نـبـسـتـراونـتـو، مـگـر ئـوانـی لـ یـ دوو بـار کـردنـو و
 پـیـان اـهـا تـووین، بـیـ (هیـم) لـ ووی لـجـکی و نـیـځـکـن

د دات دواو و تـ نيا لـ ووی سایکـ لـ جیـ و د یهـ تـ و،
کـ بـ هـ شیار یی کـ سـ تیمانـ و بـ ند، هـ رچی (پـ پـ ر) لـ
ووی ئـ پـ سـ تمـ لـ جیـ و، واتـ لـ ووی تیـ ر یی زانینـ و
خـ ی لـ دـ گر ت، کـ هاوکات ئـ و ی (هیـ م) یش بـ ناعـ قـ مان ی
(irrational) دادـ نـ ت.

(پـ پـ ر) لـ م و و و سوود لـ بـ چوونـ کان ی (هیـ م) دـ بینـ ت و
پـ ر یان پـ د دات، کـ یـ کـ م فیلـ سـ فـ گومان ی لـ پرینسیپی
ئیندـ کشن کرد بـ ت، بـ م بـ م خـ ی توندیشی لـ دـ گر ت، بـ و ی
لـ ئاستی سایکـ لـ جیـ دا د یهـ تـ و.

دـ کر ت بگو تر ت لـ لای (پـ پـ ر) مـ تـ دی زانستی بـ پلـ ی یـ کـ م
پشت بـ گریمان دـ بـ ست ت، نـ و ک بـ سـ رنج و ئـ زموون، چونکـ
ئـ و ی ئـ مان د دات ئـ استی و چـ و تیـ شتـ کان دـ ربخـ یـ ن،
گریمانـ ی، بـ و ی هـ ر تیـ ریـ کـ کاتـ و ک زانست دـ ناسـ ر ت،
کـ توانای هـ بـ ت بخر تـ بـ ر تاقیکردنـ و و، بـ ئـ و ی خـ ی
لـ دـ ست بدات. ساتـ دـ گو تر ت گریمانـ، واتـ ئـ مـ بـ
سـ لماندنی ئـ استی تیـ ریـ کـ گـ یـ کی دیاریکراومان نییـ،
بـ کوو لـ دـ خـ ی دـ زینـ و ی ئـ ی گونجاوداین، کـ دـ شـ زیاتر
لـ تیـ ریـ کـ بدـ زینـ و، لـ کاتـ کـ دا ئـ وانـ ی پشت بـ
ئیندـ کشن دـ بـ ستن، پـ یان وایـ تیـ ریـ زانستی، ئـ و ی، لـ
ووی ئـ زموونـ و دـ ر کـ و توو، زانستی، کـ بـ بـ وای
(پـ پـ ر) ئـ وانـ دـ ر گـ لـ بـ ردـ م کرانـ و ی زانست دادـ خـ ن و
ئـ نادـ ن قسـ ی دیکـ ی لـ و بـ کر ت. ئـ زموون دـ توانـ ت لایـ کی
ئـ و شتـ مان پـ شان بدات، بـ م لاکانی دیکـ دـ شار تـ و. واتـ
ئـ گـ ر بـ ژمار بـ گـ مان دـ ست کـ و ت و سـ لـ مـ نرا لایـ کی ئـ م
تیـ ریـ دـ روست، هـ شتا لاکانی دیکـ و ک خـ یان ماونـ تـ و و
نـ سـ لـ مـ نراون. و ک لـ سـ رـ تـ ی کـ تـ بی (لـ جیکـ ی دـ زینـ و ی
زانستی) دا نموونـ بـ مـ لی قوـ ینـ گ (swan) دـ نـ تـ و، کـ
دـ گو تر ت هـ موویان سپین، بـ م کاتـ ک ئـ نـ گـ کی دیکـ مان دـ ست
دـ کـ و ت، ئـ و تـ کـ ای ئـ و بـ گـ گـ نـ ی بـ ئـ و دـ هـ نـ رانـ و،
گـ یـ تـ نیا قوـ ینـ گـ ی سـ ی هـ ی، بـ و دانـ ی پووج دـ بـ تـ و.
بـ کورتی هـ زار قوـ ینـ گـ ی سـ ی ناتوانن بیسـ لـ مـ نن سـ ر جـ م
قوـ ینـ گـ کان سپین، بـ م یـ ک قوـ ینـ گـ ی شـ دـ توانـ ت (یاسای
گشت قوـ ینـ گـ کان سپین) بـ در بختـ و. پـ ی وایـ لـ م دـ خـ دا
پـ ویسـ ت تیـ ریـ ست هـ و بدات تیـ ریـ کـ ی بـ لاو بـ نـ ت
(disprove) لـ جیات ی ئـ و ی بیـ و ت بـ ردـ وام بیسـ لـ مـ نـ ت.
لـ و و و دـ تـ ت زانست یارمـ تیمان د دات وردـ وردـ

(progressively) لے کر حقیقت نزدیک ببیندو، بام ھم رگیز
 ناتوانین دنیا ببین بے اقامت کی تائی (final explanation)
 گم یشتوین.

پـېـړ و پرینسیپی پوچـښـکردنـو، یانـی درـځـستـنـو
(Falsifiability)

لله سارووه كه موزر ووانيني (په پر) مان له م تير تير زانستيووه درخت، بهام له به شدا هوه دهدين وردتر له بارى نه و ميكانيزمانه وه بدوين، كه نه وه په كه ناني تيريدا له به رچاويان ده گرت. كاته دهين تيرى، نه وه هاوكات ئاماژه به كه شيكه، يان چنه كه شيكه هيه، به وي تيريدكه كان له پناهوى وه وه وه وه كه شيكه كان دادم زرهن، تا چار سارى گونجاويان به بدزنه وه. له لاي (په پر) شته كه سار و تايبته دهته به رچاو. په شتر گوترا ئاسته ئيندكهشن م به ستيتي له سارنج و نه زمونه وه استتتي تيريدكه بسلم نهته، كه له م وه وه به رده وام به گي به ده نهته وه. به مانا يكه دي، په يكه پز تيف ده گرتنه به ر و پشت به پرينسيپي به دروستزانين (verification) ده به ستته، له كاته كدا (په پر) نايوت نه وه به گانه به رنهته وه، كه تيريدكه به دروست ده زانن، به كهو به دواى نه وانه ده ده گته، توانايان هيه به درى به نه وه. تا نه وده ميه نه يدزيونه ته وه، نه وه تيريدكه زانستيو وه به دروست دادم نهته. هر تيريدكه نه وه پرينسيپ هه نه گرت و نه توانته په شينى نه وه بكات نه ژگاركه به دره ده خرته وه، ماناي وايه نازانستيو. واتم بووني نه گره كهاني به دره خستنه وه (Potential falsifiers) تيرى زانستى له هيه نازانستى جودا ده كه نه وه. وكه ده بين به شووى نه گتيف مامنه ده كات، تا نه گاته يقين، به كهو به رده وام له ناو گرمانه ده به نهته وه، چونكه هيج سارچاو يكه به جه گي به واي ته واو نازانته، تا زانيني له وه ربگرته. وكه په شتر گوترا نه وه سارنج و نه زمون به ته واوى به لاوه نانه، به كهو به پيه پويست و وكه نه گزي يارمه تيدر به ته كم كردنى تيرى په نايان به ده بات. واتم عقه و نه زمون په كه ا به سارچاوى زانين ده زانته، بهام ده ست له گومان و نه خنه هه ناگرته. نه وه پرينسيپي به دره خستنه وه په سنده كرد، زانسته و نه وه نه يكره، مه تافيزيكه. ده كرت بگوترت به دره خستنه وه، يان يووچه كردنه وه (Falsifiability) سنوورى نه وان زانسته و

[illegible]

(فیکتور کرافت)، (فریدرک وایزمان) و (کورت گیودل) ندامانی زانیو، بام بوا دا ئو ئاستی و ل زانست دوانت، های، ئو لگگی ناکوت، ل کاتکدا ئو پای وای زانست همیش پویستی بگش کردن هی و ناگات خای کتایی، بی گریمان و قبانندن (guessing) خست زانستی استینن. ل گوتاری زانست و ب درختن و (Science as Falsification) دا، ک پشتر ل کرسکدا پشکشی کردوو و ل (1963) لگگ چند گوتاری دیک ل کتبی (گریمان کان و پوچ کردن و کان: گشی زانستی زانین) دا چاپ کراو، دت ل پاییزی (1919) و ویستوی تی ووب ووی ئو گرفت ببت و: (کی دکرست تیریک وک زانستی پلن بکرست؟: When should a theory be ranked as scientific?)، یان (ثا یا پو وریک ب خست زانستی یا ی تی ریک هی؟: Is there a criterion for the scientific character or status of a theory?). دت ئو وای ئوسا تووشی نیگ رانی کردوو، ئو ن بوو، ئاخ (کی تی ریک دروست؟)، یان (کی تی ریک پسند کراو؟)، بکوو ئو پرسیارانی سار و، ک ل و و خدی ل ئیند کش گرتوو و ه وای داو تیری زانستی ل هی نازانستی جودا بکات و. ل کتبی (ئفسانی چوارچ و: The Myth of the Framework) دا، ک دوا برهمی تی و تیدا باس ل و تاوانان دکات، ب هی بوونی باو ی هاو ووب ووی داهن رانی زانست بوون ت و هاوکات پ ل سار بایخی زانست داد گرت، ک چن ل ی خند و برپ رچی هموو ج ر ئفسان یکی داو ت و. ل ودا دت: (ئم) ئگر تیریک کمان تاقی کرد و و د رمانخت چوت، پویست داری بکین چ ب شک ل و ب شان ی پکیان ه ناو، ل سارن ک وتن کیدا (برپرسیار). بم پید ئم ل ی درختن و و زانیمان پش دخین، کات ل ک شک ک نکان و بر و ک شک نو ی کان دچین، و مانای ل ه کانمان و فر د بین و ئو یش هزی بر د وامیمان پ د بخت).

(پپر) ل ی ئم چوار همای و ب چوونی خی د خات و و: (P). (P1 » TT » EE » P2.) وات ک شک (TT). (problem) کورتکراوی تیری کاتی (tentative theory) ی. (EE) ی ب مانای بند بکردنی ه (error-elimination) دت، ک

استیپ‌کای واتای ه‌و و ب‌ ن‌ه‌شتنی ه‌ (stands for)
گفتوگی خن‌یی و. م‌ب‌ست ل‌ (P2) دانانی ک‌ش‌ی‌کی
نوی، ک‌ پ‌ویست‌ چار‌س‌ری نو‌یشی ب‌ بد‌زر‌ت‌و. ب‌کورتی
م‌ب‌ست ل‌و‌ی‌ چ‌ن‌ زانین گ‌ش‌ د‌کات و ل‌ و‌ستان ناک‌و‌ت.
پ‌چ‌وان‌ی ئا‌است‌ی ئ‌زموونگ‌راییی ل‌جیکی، ک‌ وای د‌بین‌ت
و‌تی زانست بریتیپ ل‌ ک‌ک‌ک‌بوون، ئ‌و پ‌ی‌ی‌وای
ش‌گ‌ی‌ی‌، ب‌و مانای‌ی پ‌ش‌ک‌وتنی زانست تی‌ریپ‌ک‌ د‌خات‌
ش‌ونی ی‌ک‌کی تر‌و و ئامانجیشی نزیک‌وون‌و‌ی‌ ل‌ ح‌قیق‌ت.
نزیک‌وون‌و‌، ن‌و‌ک‌ گ‌یشتن. وات‌ گ‌گ‌انی ب‌رد‌وام ب‌ د‌وای
ئ‌و تی‌ریپ‌انی پ‌تر ل‌گ‌ و اقیعدا د‌گونج‌ن و د‌توانن
گ‌گ‌انی ت‌دا ب‌کن. ل‌ر‌و‌ی‌ پ‌ ل‌س‌ر زانینی با ب‌تیپ‌ان
(Objective knowledge) داد‌گ‌رت، ک‌ ل‌س‌ر بن‌مای ق‌ب‌اندن
داد‌م‌زرت و و د‌دات ب‌خر‌ت‌ ب‌رد‌م‌ تا قیکردن‌و‌. زمان
ت‌یدا خ‌ی گ‌و‌ه‌ریپ‌، ب‌و‌ی زانین ت‌نیا کات‌ ل‌ بواری
خود‌و‌ ب‌ بواری با ب‌تی د‌گ‌وازر‌ت‌و‌، ک‌ ل‌ ش‌و‌ی زمان
داد‌ش‌ر‌ت‌و‌، ب‌ م‌رج‌ تا قیکردن‌و‌ و خن‌ ل‌و
پ‌ر‌س‌س‌دا چالاک‌ بن‌. پ‌ی‌ وای‌ ل‌م‌ و‌و‌و‌ (کانت‌ی فیل‌س‌ف
ی‌ک‌م‌جار پ‌ی‌ ل‌س‌ر با ب‌ت‌تی با ب‌تی زانستی داگرتو‌، ک‌
ئ‌و‌یش پ‌و‌ندیپ‌کی پ‌ت‌وی ب‌ دام‌زrandنی تی‌ریپ‌و‌ ه‌ی‌،
ل‌ و‌ی‌ گریمان و با ب‌تی گشتی (universal statements) ی‌و‌،
ل‌ کات‌ک‌دا (پ‌پ‌ر) ل‌ کت‌بی (ل‌جیکی د‌زین‌و‌ی زانستی) دا
د‌ت‌خ‌ی ب‌ ش‌و‌ی‌کی جیاواز چ‌م‌کی با ب‌تی (objective) و
تایپ‌تی ('subjective') ی‌ ل‌ هی‌ (کانت) ب‌ کار د‌ه‌ن‌ت. ل‌
لای (کانت) و‌ش‌ی (تایپ‌تی) ئاماز‌ی‌ ب‌ ئ‌و‌ی، ک‌ زانینی
زانستی پ‌ویست‌ پاساوی ه‌ب‌ت (justifiable) و ت‌واو ل‌
ه‌و‌س (whim) ی‌ ک‌س‌س‌ر ب‌خ‌ ب‌ت. پاسا و پ‌ویست‌ با ب‌تی ب‌ت،
ئ‌گ‌ر ل‌س‌ر ئاستی پرینسپ‌دا بگونج‌ت ل‌ل‌ین ک‌س‌و‌
ئ‌زموون ب‌ک‌رت و ل‌ی ت‌ب‌گ‌یشتر‌ت. (کانت) د‌نووس‌ت: (ئ‌گ‌ر
شت‌ک‌ است بوو) ل‌ لای ه‌ر ک‌س‌ک‌ ب‌ گو‌ر‌ی‌ ئ‌و بیر‌ک‌ی‌ی‌
ه‌ی‌تی، ئ‌و‌ ب‌ن‌ماک‌ی با ب‌تی و ت‌واو. (پ‌پ‌ر) ه‌ر
ل‌ر‌دا د‌ت‌ب‌م‌ تی‌ریپ‌ی زانستی ه‌رگیز ب‌ ت‌واوی
ق‌بو‌ی ناکات پاساوی ب‌ به‌ن‌ر‌ت‌و‌ و ب‌د‌روست‌زانین
(verifiable) ی‌ ب‌ ب‌ک‌رت، ب‌کو‌و ت‌نیا تا قیکردن‌و‌
د‌خواز‌ت.

(پیش رو) لم ووو و پیش روی ه و ه trial and)

error) دې بېستنه، که پېشتر (ټډوارډ ټرندايک: Edward Lee Thorndike) ی دېروونناس لې بواړی سایکل لځای پېرووړدیی (Educational psychology) دا پېنای بې بردوو. مې بېست ټووی چن بوونو وېر لې ټی هټټکانیو وې فېر دې بېت چارې سر بد زېتو وې. پړسېسکې، دېکټوټې پېش سرنج وې، بېوې هېر کات هېستمان کرد هټټیک هې، هټوټکی تر دېن، تا هیی است دې زینو وې. لېر دا سوودی لې هټټار دنی سروشتی (natural selection) ی (چارلز داروین) یش بینو، که چټمکې بنټټی لې تیږی پړسندندا و مې بېستی ټووی سروشت پېنا بې کرداری هټټار دې بات، تا لې ټی بې ماو وې ټوانو بهټو وې، که لېگټ گټانکاری کاندې توانای ځگونجانیان هې و هاوکات ټوانی لېم ځسټو ټې بېشن، بې لاوېان دېت. لېم وې بوونو وېر دې ځک جې دې هټټت و دې چټو دې ځکی باټو وې. لې کټبی (گټان بې دواي جیهان کی باشر دا: In Search of a Better World) دا دې نووست: (بې پېی داروینیزم بوونو وېر لې ټی هټټار دنی سروشتی وې ځی لېگټ ژینگه کیدا دې گونجندت، که ټو وې مان فېر دې کات ټی بوونو وېر لېم پړسېسدا نېگټی، بېام لېر دا ټووی زېر گرنګ دټو بېر چاوم، ټو وې، که بوونو وېر لې ژیان کی باشر دېگټت. بېم شو وې دا هټنان دې کات و ټکڅستنی کی نو لې ژینگه دا دېت دی). (پېر) بې هټمان شو لې پړینسیپی هټو و هټټو دا ټو دې بندت، که تیږی گونجاو کان دېمندنو وې و گټش دېکن. پېی وای لېم دا هټ مرټ و هټم ټاټو هاوبشن، بېوې لې ټمیبای ی ځخان وې بیگر تا مرټی بېرترین ټرگانیزم پېنای بې دې بن. ټمیان بې شو وې میکانیکی و ټویان بې شو وې هټیاری. بېو دا مرټ ځاونی زمانو، ټو زانینې ځی با بټیان و لې شو وې بېر دې دادټټت. لې و گوتاری ناوی ناو (دای لکتیک چی؟)، پې لېسېر ټو داد گرت، که لې ټی (هټو و هټټو) وې بېری مرټای تی گټش دې کات، بېی هټر کات ټو دې وې، ټو تیږی کان بې شو وې دې گمایان پاریزگاری لې مانو وې ځیان دېکن.

(پېر) لې بواړی زانینی با بټیان (Objective knowledge) دا باسی سې جیهان دېت گټو و مې بېستیش لې گټی پړسندن (evolutionary approach)، بېو مانای زانینیش وېنې بوونو وېر بې پړسېسی هټټار دنی سروشتیدا

تهدید پدید آید، که استیلاگزیستی له بهرهم در ننگه کانی ئو
فیلل سلفی. سه جیهان که ئمانن:

جیهانی یکه، جیهانی شتی مادی (physical objects) ی، که
ئوانن، هستیان په دکریت، چ زیندوو و چ بهگیان. جیهانی
دوو، ئزموونی خودی (subjective experiences) ی، که
لایه نی هست و نهست دگرته وو. له پا هست و سزدا، کرداری
عقییش سه بهر بهم دنیا یی. دکریت بگوتریت لایه نی
سایکه له جیا یی. جیهانی سه یی، هیی فیکر، به و مانایه
به ره می مره و گزازی زمانی ته دا ددرده که ویت. داهه نانی
هونه ری، ئد بهی، فلسفه، زانستی، مانی و زری دیک له م
دنیا یی دا سه ره دد دد و گش دکن. جیهانی کولتور. ئو
سه جیهان نهک سنووری که نکریته ندیان له نه واندان نیی،
به کوو به سه ره یکشدا کراو و ئمیان کار له ویان دکات.
جیهانی دوو، ئقه ی په کبه ستنه وی جیهانی یکه م و جیهانی
سه یی م، به و مانایه جیهانی خود، که له یی هست و
عقه و جیهانی یکه می ناسیو و هر خشی جیهانی سه یی می
به په کهاته جیهانی یکه م ئفراندوو. له جیهانی یکه مدا
مره ف ووبه ووی که شکان دبه ته وو و به سروشتی خه به دوی
چار سه ردا دگته، که له ره و به جیهانی دوو م دپه ته وو،
که جیهانی ئزموونی خودی (subjective experiences) ی. ئو
ئزموون به رده وام گوره دبه ته، مادام پاه ی په و د نه ته له
حقیقه ت نه یک به ته وو. هشیاری زیاتر په یدا دکات و
دبه ته خاوه نی یاد وری تایبه تی خه. ئینجا جیهانی سه یی م
ددرده که ویت، که ته یدا له یی زمانه و تیوری داد ته ته و به
هه یی و ووبه ووی جیهانی مادی، وات ته ووبه ووی جیهانی
یکه م دبه ته وو.

(په پر) تیوری زانستی له شه وی هیی (ئاینشتاین) له هیی
که مایه تی (مارکس) به نمون به هیی سایکه له جی (فرید) و
(ئدلر) به نمون جودا دکاته وو، که ئوه ی (ئاینشتاین)
دخرته بهر تاقیکردن وو، به مام هیی ئوانه ی دی نا. د ش
مللانه ی که م گگ له چینه ی ته و سه رچا و نه گره ت، یان فهان
که ش دروونی نه به ته، به مام به و دا ناخرته به رده می ئو
تاقیکردن و یی و، ئو سه خته به لاو بهر نه، به و هی هه میش
لایه نگرانیهان پاساویهان به دهنه وو. دروونشیکاری
(psychoanalysis) له لای (په پر) زانست نیی، با له ئاستی
فره واندان کاری په بکریت و لایه نگرانیی زره بن. تیوری
(ئاینشتاین) له گگ ماده دا مام ته دکات، که وونا کاییه،

به یی ئاسان به بخریت به بردم تا قیکردن به و و ئی نجام کی
 بینیت، یان استی و نا استی تیریی ئی یی بسلم نرت.
 کات دت تیشک لار د بهت و، ئی گدر به ت نکی قورسدا
 به وات، زانست س لماندووی تی، که دروست بهی چوو، له
 کات کدا باب تی ف لسه فای که م لای تی و هیی تیریی
 سایکه ل جی مادد نیی، به کوو م ا، که گرن ل و ی تا قی
 بکرند و. هر ئ و و و ل (پ پ ر) د کات به نازانستیان له
 ق م بدات. ئ و و و د توان خ یان له گ ل بارود خ کاند
 بگونج ن و در ل به ژ یان یان بدن. پ یان د کرت و هم له
 لای مر ف دروست بکن و هر به و و هم یش و ل یان به و ان.
 ه ن د که ل و تیر یان کات له تا قیکردن و و دا کورت د ه ن،
 ه شتا لای نگران یان به رگریان له د کن و ه و د دن ه ن د که
 گریمان ی یارم تید ریان به دابن، یان به ش وازی و
 ا ف یان بکن و، که به ل و ن ن ر ن. ئ و و به ف ی
 که ن خ وازان (conventionalist twist) نا و د بات. ئ و
 س ر ای س رسامی به تیریی (پ ر س ندن) ی (داروین)، که
 دت تیریی کی به ه ن، به م ه شتا پ ی وای
 چوارچ و و ی کی م تافیزیکی ه ی و ناکرت به و ا بنین به
 ش و ی زانستی پ ر س ندنی له ک دا و ت و. له گ ل و و یشدا به
 پرینسیپی مان و به گونجاوترین کان (survival of the
 fittest) س رسام، به و ی د کرت ل ی و به و انین
 تیریی کان، تا بزاین کامیان زیاتر به رگی ی تا قیکردن و و کان
 د گرت و پتر مان و ی خ ی د س لم نت. استیی کی (پ پ ر)
 به و م به ستی زانست له نازانست جودا بکات و، ه میش
 د قان له تیریی کان د و انت.

ئی گدر (پ پ ر) خن ی توند له (پلات) د گرت و پ ی وای
 بیر که کان ی (س کرات) ی ش و اندوو، بگر ناپاکی له
 ف رکاری کان ی کردوو، ئ و لای نگریتی خ ی به (س کرات)
 ناشارت و، به تایب تی له و دا، که و انین کی زانستیان ی
 به زانین ه ی و پ ی وای ه موو زانین کی له و دا که
 د بهت و، د زانست ن زان. وات به برد وام پ ی وستی به
 گ ل ان، له کدان و و ف ر ب وون ه ی. ئ و و هر ئ و ی
 (پ پ ر) یش پ ی له س ر داد گرت و له و ت گ یشتن و د ی و ت
 تیریی کان ه میش تا قی بکرند و و ه رگیز به خ ی که تایی
 ن گن. ئایدی له جیاکان بانگ ش ی ئ و د کن کلیلی زانینی
 گ ردوونیان د زیو ت و و چار س ر ی ه موو گرفت کان یان له

لایه، له کاتیکدا ټټ نادان بخراند بږدېم تا قیکردن و و. بږ له وای نه مسا ج بهت و و و له نیوزلاند بکات و دوایش له نه نندېن بگيرســـت و، به هی نه داری و له دارتاشخان نه کدا کاری دکرد. دتت هندی له (وستا ئلبرت) و و فږی تیږی زانین بوو، له هیچ یکه له مام ستاکانی تری فږ نه بوو، له کاتیکدا ټټ خا نه واده یکه ټټ شنبیری ټټ رسته کراتی بوو، که هم دایکی و هم باوکی به که سانی ټټ کادیمی و هونږدست داد نران. ئو وستای وای کردو و هتست بکات شاگردی (سکرات) . ئو وای (سکرات) دتت پوښت مرځی د وټتدار، وان ټټ وای له سیاس تدا کار دکات، زانا بت، وای له دک دات و، که دک بت ددان به ودا بت هیچ نازانته. (پږ پږ) له پشکی کی کتبی (ټټ فسانه ی چوارچـــو: The Myth of the Framework) دا د نووست: (خمم به پسږ دان ناو، نه له زانست و نه له فلسف یشدا، بټټام به درځایی تټم نم ه وای ټټ استیم داو شتک له م دنیا ی بگم، که تیدا دژین. باوټټم وای زانینی زانستی و عقیانیه تی مرځایته، که همیش ټټ و زانینږ به هم د نن، همیش هی ټټ وټټ بک ونه ه و). ئو بږد وام په لاسر ټټ و دادگرټ زانین فریومان ن دات و بږد وام چاومان له ئاستی هټټ دا کراو بت. هر له و کتبی دا دتت: (دکرټ من هټټ بم و دشت تټ است بیت. به ه وټټان زیاتر له حقیقت نریک د بین و). ئینجا ئاماږ به و د دات، که له سای (1945) ټټ و دوو دتټی به هټی لار له کتبی (که مټگای کراو و دوژمنانی) دا نووسیو. ئو دتت، بټټام له بیریت، که نابت ه رگیز به حقیقت بگین. ئینجا ئاماږ به و دکات، که خنډگرانی ټټ و کتبی هیچ کات ټټ یا نویستوو ټټ و دوو دتټ بین، بټکوو ه ندکیان گوتوویان ټټ و کتبی خایه له وشت، یان له تیږیز ی وشت. ه ندکیشیان دټټ ټټ و کتبی دگماتیزی ه ناو.

له کتبی (گټټان به دوا جیهان کی باشترا) دا خنډ له چټکی ټټی (Relativism) یش دگرټ و پی وای ناپاکی له ئاستی حقیقت و مرځایته (betrayal of reason and of humanity) دا، بگر یکه که له و تاوانانی ټټ شنبیران کردوویان، که مانای حقیقت و مانای یقینیان تکه کردوو. هر له کتبی دا خای و د ناسندت، که که سکی عقیانیه و باوټی به عقی مرځایته هی. ئگر خای به

دوایین عقایدی د زمانه، که پاشماو کښې ما بښتو، نه وې
مېستې نه وې بې ناسانتړین ګڼې زمانه د دوت، وېک نه وې
مامستای مزن (بېرتراند راسل) پې د دوا، چونکې نامانجی
سادېیی زمان، ښکېلېږي، نه وېک پواوخوازی. هر لږ و
کتلېدا

لږ ګڼې نه وې یشدا زمانې (پېپر) نه ګر سادې، وېک خې
دوت، مانای وا نیې ووکېش، بېکوو بېو دا بې مېستې
ځنډېکې توند ډې دچېتې ناو بوارکېکانې فلسفې،
سایکلېجیا، مژوو، فیزیا، بایلېجیا و نه واندې دیکېو،
نه وې نه م زمانه ناستی زانراو ځې د هېوت، بې ټېګېشتنی
با بېتکېکانې، وردبووونې قوو دخوازېت. هېندک لږ ګڼې
(ګاستن باشولار) فیلېسوفی فرانسیدا بېراوردی دکن، بېوې
نېش فیلېسوفی عقېد، بېام من لږ ځې خوندنېوې
بېره مېکانېوې (پېول ټیکر) م هاتووېتې بېر چاو، که نه وېش
بې شوېکې چې مژووی زانینی مرځایېتې لږ ګریکېوې تا
سرد مېکې بې سېر کردووېتو. دیارې ګڼې و نامانجی هر
یېکېان لږ هېی نه وې تریان جیاوازن.

پېپر و ځنډ لږ مژووګرایې

لږ بېشکېکانې پېشوودا بې شوېکې لږ شوېکان بېنیمان
(پېپر) ددان بې استېتې فلسفې (پلاتو)، (هېګ) و
(مارکس) دانانېت، بېوې هر یېکې بې ځې پې وایې نه و
یاسایانې دزیونېتو، که مژوو دېزوونېن و بېرو
نه نجامی دیاریکراو (certain outcomes) ناستې دکن. لږ
دیدې نه ودا یاساکانې مژوو لږ هېی سروشت (laws of nature)
جیاوازن و وانینکې لږ شوېکې هېی نه وان لږ سېر بڼېمې
دګماتیزم دامزراو، که هېموو شتک ځې ها دېبنېت، بګر
ملکېچې حېتمېتې مېتافیزیکېکانیان دکات. نه وان باوېان
وایې، که دکرېت هاوشوېوې بواری سروشتی لږ بواری
کېمېایېتېدا پېشېنې بکرېت و بې وونې بېتې دی، لږ
کاتېکدا (پېپر) بې توندی لږ دزی نه و باوېو دا
دوېستېو، بې ډېوېت جینالېجیا بې فیکری سیاسې هر
یېک لږ و فیلېسوفانې بکات، که نه وې پېوېستې بې ځنډې توند،
بې مېستې هېتېکاندنې پایې تیږیېکانیان. لږ سېر تې
کتېبې (هېژاری مژووګرایې) دا د نووېت باوېوېنان بې
چار نووې مژوو، خورافې ووت (sheer superstition) لږ، که

ناکرهت به بی زانستی و عقیقه بیوتی مژووی مره فایه تی
په شینی بکرهت. به نمون به دیدی (مارکس) دا ده توانیت
په شینی شیشه شی سه شالیستی بکرهت، وک ئوهی له زانستی
ئستره نی نیوتنی (Newtonian Astronomy) دا په شینی
خه رگیران و مانگیران ده کرهت. ئوه و جه ره بیرکردنه وهی به
زانستی ساخته (pseudoscience) دادنهت، که ته تالیتاریانیزم
هان ده دات ده ست به سه ره که مکه ده بگرهت و تاکه کان
به وسه نهته وه. ئوه کته بهی په شکهش به سه رجیم مره فی جهان
کردوه، که بوونه ته قوربانیه باوهی که مکه نیزم و فاشیزم.
هر له په شکه کیه که دا ده تهت چه مکی ناباوی مژوکه راییه
(هیستره سیزم) خه دایه نه وه، تا بتوانهت له بی وه ئوهی
په دربه نهته، که مکه به ستیه تی.

له و کته به دا (پلاته) به باوکی ئوه باوه نیلیتاریستی
مه درنه دادنهت، که نازیزمی ئه مانیه، فاشیزمی ئیتا لیه،
میلیتاریزمی ژاپنه، ستالیزمی سه فیه تی په ده ناسرته وه. ئوه
فیل سه فیه گریکه له په ناوی پاراستن و هه شته وهی ده وه ته دا
قوربانیه به تاک ده دات، که ئوه ته گه یشته نه ناوه ره که
ئایدیه له جیه ته تالیتاریانیزم په که ده نهته. له که مارکه که یه
پاشا فیل سه فیه کان ده خاته سه ره وه، که به هیه سه ره بازی
ده سه ته به ره و به یارمه تیه چینه فره وانی کره کاران
ده پارزه ره. ئه وانی هه مووشتزان له و جیه نه ئایدیه ده له
یاسا کانی که مکه ده زانن و هر خه یشیهان پلانی سیاست
دادنهته. له ده زانین به ره می سه وش و که مکه گه نییه،
به که وه به بوونه وهی ئایدیه لیه وه په وه سه ته، که له دنیای
ووت (ئه سه تراکت)، واته دنیای ئایدیه له ده دیدا هیه.
به په تی ره یی سه وه کان (theory of forms) شه کانی دنیای
مه ته ره له و هه سه ته کان له گه اندان، به سه ام له دنیای
ئایدیه ده وک خه یان پارزه راوه، چونکه ئه وه یان دنیای
استینه یه و ئه وانی دنیای هه سه ته که راوه و نهی لاساییه ره وهی
ئه وانن. له مکه دنیای ده په وه سه ته تاک ده ته له ئازادی خه
هه بگرهت و ملکه چی سه ره که کانی به ته، ده نا ئاره زوه
نه گریسه کانی، که به که کردنه وهی سامان و ده سه ته ته وه
په وه سه تن، مللانه یان له ده که وه ته وه و ده به ته هیه نه مانی
که مکه گه. به سه وه یه (پلاته) به وه وانه به ره زه گه راییه
خوداوه ندیه یه دژایه تیه وونه خه به بیرکردنه وهی ئازادی
تاک اده گه یه نهته و به وهی ده زاننهت تاکه کان به نهته ژه ره
چاوده رییه وه، که له دیدی (په ره ده) (پلاته) نایه وهته

نډاماني چيني ژرړو بگډون، بڼککوو دپيوټ هر لږم
دڅډا بمښښو، که بم شوو يې مژوو ملکه چي ياساي
په اين دکات، به جرړک مرقف له سايډدا زليل بڼت. پي
وايې شته کان چسپاو و استين، که هيچ گومان هڅناگرن. هر
له و کته بډا، وات له (که مڼگي کراو و دوژمناني) دا
پرسپاري (پويست) که فرمانه وايي بکات؟ (پلات) به چن
دتوانين دامودستگي سياسي به شوو يک ټک بڅين، که
له فرمانه وا بډکان، يان فرمانه وا دسته پاچه کان
(incompetent rulers) بگړين، زيان زړ بگړي نن؟ دهگډت.

(پېر) کاته دکاته لاي (هيگ)، څډکاني توندتر دڼ، که
له کته بي (که مڼگي کراو و دوژمناني) دا پي وايي
نوښرايې تي ټټي ونېو (missing link) ي نوان (پلات) و
فرمي مډرني ته تاليتاريانيزم دکات. زريني
ته تاليتاريان نوډکان (modern totalitarians) نازان
بچوونيان به (پلات) دهگډتو، بڼام گډلکيشيان دزان
قرزداري (هيگ)ن. بم شوو يې (هيگ) به باوکی ټو باوټ
نه توپيې دده نه، که دواتر ته تاليتاريانيزم له
برهم دت. گوتگلي وک (گډل ته نيا به و خودي څي دروست
دکات، کاته جهنگ له دژي گډلکي ديدا هډدگيرسښت)،
(بيري گډلان ټوپي دبري يني څي له دډوټدا دښته و،
که له سړووي هډموو ټوشت و دادپروپريه که و يې)، (تاک
ته نيا ئامر که له خزم تکردي دډوټي نيشتمانيدا)،
(نکووي ناکرته جهنگ له پررسم ندي مرډا گرنگ) و هي
ديکي له لم شوو يې ټټي به رچاويان له هډوو جهنگي گتيدا
بنيو. ټوان به شوو يک (پېر) توو دهگان، که له
(هيگ) دا مډرسي گډور بڼت.

(هيگ) پي وايي ووداو مژوويي کان ئامانجان له
پشته و يې، ئامانجي عقياني (rational aim)، که عقي
گشتگير هڅيانده سووښت. عقي گشتگير خواوښد و
دسنته تي ته واوي به سړ ټو ووداوانده هڅي، به ي چاک و
خراپه وک يک به شاري له بزواندي ټوتي مژوودا دهگان،
له کاته کدا کار کته رکانيش به چاک و به خراپانده له لاي
ټو عقي گشتگير و ټټي يان په دراو. مژوو به شاندي
تراجيدی دزانته، نه وک به شاندي به ختپاري، بڼام هاوکات
واي دښته هډموو ټو ووداو تراجيديان به ئاستي

ئازادیدا دجووون، هەر ل س ر ت ای کتبی (فلسفیی مژوو) دا ایدگ ی ن ت، ک مژووی جیهان شتک نیی، جگ ل پ ر س ندنی ه شیاریی پ و و ست ب ئازادیی و، مژوو ب ئ و د چ ت پ ش و، تا ب ئازادیی زیاتر بگات، ئ و ووداوان ئ گ ر چی ب ما و ی ک و ک فاکت ر ی ن گ ت ی ف ل م ژوودا د ر د ک و ن، ب م د و ا ج ا ر ل ج و و ا ندنی و ت ی ئ و م ژو و د ا د ب ی ن و ه ش ی ا ر ی د ن ن ئ ا ر ا و، ب ی ی پ ی و ا ی م ژو و ب و و ن و ر ک و گ ی ا ن ی ل ب ر، ک ئ و گ ی ا ن ل ل ل ا ی ک ئ ا ز ا د ی ی ک ی ت ی و ل ل ا ی ک ی د ی ک ی ش ت گ ی ش ت ن ی ئ و ب ئ و ئ ا ز ا د ی ی، ب م ش و ی ی و ت ی م ژو و ب ر و ئ ا ز ا د ی ی زیاتر، ک ه ر ئ م وودا و ت ر ا ج ی د ی ا ن ن ئ و و ت د ر ل ت ر پ د د ن، ب م ب و د ا م ژو و گ ی ا ن ل ب ر، ت و و ش ی و س ت ا ن، ل ا د ا ن، ل ل ت ی و ه و ر ا ز ی د ت، ک و ک گ و ت ر ا ل و ا ن و ه ش ی ا ر ی ی خ ی ب د س ت د ه ن ت، د ی ا ر ئ و ت گ ی ش ت ن ی (ه ی گ) د و ا ت ر ب گ ش ت ی د ک و و ت ب ر ب ر خ ن، ب و ی س ر و ی ی (ب یری م ژو و) ب س ر ب یر ک ر د ن و ی م ر ق ی ه ا و چ ر خ د ا ک م ن ی ز م و ف ا ش ی ز م ی ب ر ه م ه ن ا، ی ک م ی ا ن و ک ل ا ی ن ی ع ق و د و و م ی ا ن و ک ل ا ی ن ی ن ا ع ق، ب م م خ ن ی (پ پ ر) ل و د ا چ د ب ت و، ک ئ و و و ی گ و ر ی ل ب ر ه م ه ن ا ن ی ک م م گ ی د ا خ ر ا و د ا ب ی ن ی و، ب و ی پ ی و ا ی د و و ت ه م و و ش ت ک و ت ا ک ه ی چ ن ی ی، ت ا ک ه م ل و و ی م ا د د ی و ه م ل و و ی و و ی و و ی و ق ر ز د ا ر ی د و و ت، ب ی ن ا ب ت ه ی چ و و و ی ک ل و و خ o د a و و ن د ب گ ر ت، م ا د ا م ئ و و و خ ن ی و ک ئ و و ا ی ن ا ت و a و و ک ل ت و a و و ک ی گ ر ت ب ت، ئ و و د و و ت ت ا ک و ه م و و ش ت ک ی د ی ک ل خ ی د گ ر ت، ن و و ک ت ا ک ب ت د و و ت ل خ ی ب گ ر ت، ت ا ک ب و م ل ک چ ی ی ب ش د ا ر ی ل ب د ی ه ن ا ن ی د a د پ ر o ر ی د a د ک ا ت، ک ب ش و و ی ی ک ی ها ل د و و ت د a ب ر ج س ت ی، (پ پ ر) ب ش ی پ a ن ز د ی ک ت ب ی (گ ر ی م a ن ک a ن و پ o و چ و و ک ر D ن و و ک a ن: گ ش ی ز a ن س ت ی ز a ن ی ن) ب چ م ک ی د a ی ل ل ک ت ی ک ت ر خ a ن ک R د و و و ل ل ر چ o a ر ن a و ن ی ش a ن ی و ک (D a ی L ل ک ت ی ک چ ی ی؟: What is Dialectic?)، (و و ن ک R د ن و ی D a ی L ل ک ت ی ک: Dialectic Explained)، (D a ی L ل ک ت ی ک ی ه ی گ ی ی a ن: Hegelian Dialectic) و (D a ی L ل ک ت ی ک پ a ش ه ی گ: Dialectic After Hegel) د a ت o و ی D ک a ت، L و D a ه و ی ه و و ش a ن D و ی S ک o چ ک ی D a ی L ل ک ت ی ک (dialectic triad) D د a ت و B د a خ r a و ی D ز a ن ت، ک L س R ب ن م ا ی T ز (thesis)، D ز T ز (antithesis) و T ن ج a م، ی a n (synthesis) D a م Z r a و، S R ت a ب یر ک ی ک، ی a n ب یر D ز ک،

یان جووټټیک هټی، که پی دگوترت تټز و زټرینټی کات
 دژټکی بټرهم دټټت، چونکه وټک نزیکی هټموو شتټکانی
 دیکټی دنیا خاوټی بټهای سنووردار و خاټی لاوازی هټی، که
 ئوټیان بټ دژټتټز ناسراو، چونکه دژی ئو تټزټی. ململانټی
 ئو دووانټ بټ ئټنجامټک دټگات، بټو مانایټی ددان بټ بټهای
 یټکتردا دټټن و دټست لټ سنووردارکردنی یټکتر هټټدټگرن.
 بټم شټوټی هټردووکیان لټ ایټټکی دیکټدا یټک دټگرن، تا
 لټگټ دژټتټزکی دیکټدا بکټونټ ململانټیو. لټم وټانگټیو
 زانست و زانین بټپی ئو پرنسپټ گټش دټکن. لټرټو
 وټانینی بټ مټژوو لټوټدا بټرجټستټ دټټت، که هټر قټناغټکی
 نوټ لټ پی ئو ململانټیو دټټدی، که بټرهمی دژایټی و
 تکرندنټی قټناغی پټشوټ. مټژووی جیهان بریتیی لټ
 دټرخستنی ئوټی بټ حټټ ناسراو، که لټ پی دایټلټکتیکو
 بټرهم دټت. وټک گوترا (هیگټ) پی وایټ مټژوو چارټنووسټکی
 حټټمی (predetermined) ی هټی و تټکټای مرټقایټی هټر لټ
 سټرټاوټ بټرټو ئو چارټنووسټ بټ وټی. لټرټدا دوو خاټی
 بنټټتی هټن: یټکم، ململانټیټک، که زنجیرټیک قټناغ
 دټټټت. دووټم، هټر ووداوټک هټکاری هټی. واتټ ئو دوو
 خاټ ناوټرکی حټټمیټی مټژوو پټک دټهټن. ایټگټزټکانیشی
 دټوټت، جټنگ و پاټټوانی مټزن. وټشتی بټرزی تاک لټوټدایټ
 لټ پټناوی سټروټری دټوټتدا بټنگټت و پاټټوانبازټتی
 نموونټیی خټی پټشان بدات. لټ بټشی (دایټلټکتیکی
 هیگټیانټ) دا دټټت فټلسټفی (هیگټ) تایبټتټ بټ شوناس، که
 بټ فټلسټفی شوناسی عټق و استینټ (philosophy of the
 identity of reason and reality) ناسراو، یان ئټگټر کورت
 بکرټټو، دټټتټ فټلسټفی شوناس (philosophy of
 identity)، که دټټتټ عټق دنیا یټ (the mind is the world)،
 بټوی مټعقوو استیی، چونکه استینټ و عټق هاوټټکن (the
 reasonable is the real; because reality and reason are
 identical). واتټ فیکر بټ حټقیقټتټو پټوټست دټکات. هټر
 شتټ فیکر نټټت، حټقیقټتیش نیی و ئوټی فیکر دټرک بټ
 قووټایییټکی ناکات، دټکټوټتټ دټرټوی بټواری
 ئټستمټلټجییو. بټ مانایټکی دی، پی وایټ، ئوټی فیکریټ
 واقعیټش، ئوټی واقعیټ فیکریټش. بټم شټوټی حټقیقټت
 خټټتی که تاییانټی هټی و وټحیش، که هاوواتای عټقټټ،
 سټرچاوټی هټموو حټقیقټتټکانټ. ئو وټانینټی (هیگټ) لټ
 چټمکی دټوټتدا ایټنگ دټاتټو، که بټرژټوټندی بټش بټ لاو

دښت و بږزو نډی ک دځات سړوی هډموو شتکډو. ئو و
وا دځات (پږ) ب تالتاری نی بزانت، بوی شوناسی
تاکډکان ل ناو ئو گشت دا دشارتو.

(پږ) ل کتبی (کډمگډی کراو و دوژمنانی) دا پشتگیری
خی ب (شپنهاو) دږدځات، کات گوتووی تی (هیگ) (ل)
پیاوکی فریودر زیاتر، شتکی دی نی، ک توانیوی تی
نوویک ب تواوی بشوډت). خیشی ب و تډم تباری دځات،
ک مرډکی بباک و ل پناوی خزم تکردنی (فریدرکی
سیدم) دا، ویژدانی خی فرشتوو. ششگډیش نی، بکوو
چوسډر. دسا ئگږ ئنجامی فلسف و یرانکرکډی
ن بووای، هر ب شای نی ئوی نډزانی لی بکډتو، ک
ئو وای ل دځات پسر ت چډ ناسان قشم رډک بب
دروستکری مژوو (how easily a clown may be a 'maker of
'history).

ئمجار یان ځنډی (پږ) ئاستی (مارکس) دکر ت.
فلسفوی ئو ل و دا بږجست، ک سړمایډاری ق ناغک
و دبت وک ق ناغکانی پش خی تبپډنر ت، چونک ل
سایډا دخی کرکار ډبډډ ژ خراپتر دبت، ب ب م
شو ی ووخانی خی ل ک کردوو. وات مژوو ب پی
پرینسیپی حتمیت هر ب و شتان دځات، ک زانینی مرډ
پشینیان دځات، ل کاتکدا (پږ) پی وای ووتی
مژوو ب شووی بږچاو دکډت ژر کاریگری
زانینمان و. ب و دا ناتوانین پشینی ئو بکډین ئو
زانینمان ب کو دځات و چډ ند گش دځات، ئو سځت
پشینی مژوویشمان بکډین. کډمگډی داخراویش ب ره می ئم
تگډشتن، ک استیډکډی ئو کډمگډی ل بوون وډرکی
ئرگانیکی بایلجی دچت و تا اډی کی زریش تی ری
ئرگانی، یان تی ری بایلجی دوت (organic theory of
the state) ی ل سږ جډج دبت. ب م شو ی کډمگډی
داخراو ل مگډل، یان ځ دچت، بوی ی کډی نیمچ
ئرگانیک و ئندامانی ب شووی نیمچ بایلجی پک
بستراون ت و. ل دیدی (پږ) دا (مارکس) ی کډ ل
دوژمنکانی کډمگډی کراو، نک ت نیا ل بر ئوی باو
ب حتمیت مژوو ه، بکوو ل بر ئو ویش عقی
ژمار ی کی زر مرډی خستوو ت خزم تی بیرکډی پشینی
نایند و، گډ ی کډی کی زانستیان ی ب چار سړکردنی

کښه کم مایه تیښه کان. له بهر نه ویش په نا به شته شاته، له کاتېدا لای (په پر) شته شته شته و ګرځېدو شته د هغه نه. (په پر) خه باوځی به ګرځېدو شته هغه شته. په یه وایه (مارکس) له لایه یه تپا دادم زر نه، به یه مژده کم مګر یه داته، تپا جیاوازی چینه ته نه ماو و مرغه کان یه کسان د ژین، له لایه کی دی دیکتاتوریه ته پر لیتاریا د سته نه، که بینرا چ سته مکی ګرځېدو له ژر نه و ناو دا له مرغه کرا. که واته تپه ریه کی ګشتگیریانه مژوو. له کته بهی (که مګر کی کراو و دوژمنانه) دا د ګاته نه و یه بهت په ویست ناکات له کدانه و یه (مارکس) به مته ریه لیزمی دایه لکتیک به هغه ند و ربرګرین، به کوو د کرته وا له به وانین په شنیز کی به هادار و له و دا یارم تیمان داته، کاته له شته کان د وانین، بزنانین نه وان په شخانی نا بووریان هغه. له ګرځېدو شته نه ویشدا نه و خنه یه له (مارکس) د ګرته، به به راورد له ګرځېدو نه و یه (هیګه) دا، سوو کتر، به و یه ددانی په داته، (مارکس) له په ناوی مرغه چی و ساو دا کاری کردوو و نه ویش له بهرچاو د ګرته، که افه نه و به کم مګر یه سده نه زده م، بایه خدار، به و یه داو په نا به مته دی عه فانه بیات.

خنه توندی (په پر) له نا استی مژوو ګرایی له سنووری نه و سه فیل سته دا ناو سته، به کوو به ه موو نه و نا استانه یش د پته نه و، که نه وان تپا کار یګرن. له به و یه (فرګه ی فرانکفرت) یش په یشکی نه و خنه یه به د که و ته، به و یه ه به له سه به تاو به (هیګه) و (مارکس) سه رسامن. به نمون له که نګر ی کم م نه ناسانی نه مان له سه ی (1961) دا به شدار د بهت و ووب ووی (تپه د بهر ئادرنه) ی هیګه و مارکسی د بهت نه و. له کته بهی (ناکه کی په زیفیسته کان له کم م نه ناسی نه ماندا: The Positivist Dispute in German Sociology) دا، که له ناوان: (تپه د بهر ئادرنه، هانس ئلبه رت، الف داریندر ف، یه رګن هابرماس، هارالد پیلته و کاره ر. په پر) په ک هاتوو و (ګلین نه دهی: Glyn Adey) و (دافید فریسی: David Frisby) به ئینگلیزی و ریانګه او، (په پر) به له ووب ووبو نه و یه خه و نه دامانی نه و فرګه یه د کاته. د ته ته خه به شته یه داته شوو، که سه خت بوو هیګه و مارکسی کی وک (ئادرنه) په سه ندی بکاته. استیه که یشی خنه له دایه لکتیک ګرتوو. کار به و

گډېشتوون (الف داريندرېف) کي کي مېنېنېاس نائومېدي خي
 اېگيېنېت، کي دوو تووړي د ژبې يې کي بواړي کي مېنېنېاسي لېم
 کي نگرېيېدا بانگهښت کردوو و ئېم مېلېلانېي ئايدي لېجيېي
 لې کي وتووېتو. (پېپر) خي بېشي سېي مې کتېبي (ئېفسانېي
 چوارچېو)، کي ناوي ناو (عقېيان شېش) بې ئېو باسې
 ترخان دېکات. دېت دېمېوت مېژووي ئېو کتېبي و ناونېشانې
 فريودېرېکي بگېمېو. ساې (1960) بې مېبېستي گفېوگې
 لېباري (لېجيکي زانستي کي مېاېي تي) يېو بانگهښت دېکرت.
 پېي اديگېي نرېت (ئادرنېي پېرېفېسري فرانکفرتي لېباري
 باسېکي ئېو و قسېي دېبېت. ئېو بوو وېک پېشتر گوترا لې
 (1961) دا بېشدار دېبېت. ديار پېويست نيې ئېم لېرېدا
 هېموو ئېو شتانه بنووسينېو، کي (پېپر) دېيانگېتو،
 چونکې باسېکي سېرېبېخي دېوت، بېام گرنگې بگوترېت، کي ئېم
 دېت هېوي داوې باسېکي بې بېگېي تېکمې بخاتې وو، بې
 شېوېک ئېو وېکي هېگېي و مارکسي نېتوانېت پېسېندي بکات، لې
 کاتېکدا ئېم، واتې (پېپر) بېهايېکي گېوري بې ئېنداماني
 فېرگېي فرانکفرت لې چېشني (ئادرنېي)، (هېرکهايمېر)،
 (هابرماس) و ئېوانېي دي دانېناو، بېکېو تېنيا ويستويېتي
 لې بواړي سياسي تدا ئاوېيان لې بداتېو. هېر لېوېدا
 (هابرماس) هېرش دېکاتې سېر (پېپر) و بې فيلېسېفېکي
 پېزيتيفيستي دادېنېت، کي لېگې ئېو دايې دېخېکې بېم شېوېي
 بېنېتو، بې مېرجې (پېپر) خي لې کتېبي (کي مېگېي کراو
 و دوژمناني) دا خېي توندي لې پېزيتيفيزم گرتوو و
 فېلسېفېي (هېگېي) لې ژېردا ناو نووس کردوو. وېک گوترا پېي
 وايې ناونېشاني کتېبېکې، (ناکېکي پېزيتيفيستي کان لې
 کي مېنېنېاسي ئېماندا)، فريودېرانېي.

پېپر و کي مېگېي کراو و دوژمناني

هېموو ئېوانېي لېم بېشاني سېرېوېدا گوتران، لېباري
 کي مېگېي کراو و کي مېگېي داخراوېن. واتې بېچووني
 (پېپر) لېباري ئېو دوو چېمکېو تېنيا بريتي نيې لېو
 کتېبي ناوي ناو (کي مېگېي کراو و دوژمناني)، کي لې ساې
 (1945) دا چاپي کردوو، بېکېو سېرجېم بېرهېمېکاني، بې
 گفېوگې کانېشيېو تايېتن بېو دوو چېمکې. مېبېستي تي لې
 ئېو کتېبي و چارېسېر بې ليبراليزم بدېزېتو، کي ئېودېم بې
 هېي سېرکېوتني کي مېنيزم، نازيزم و فاشيزم کي وتبوو بېر

[illegible]

لەم نووسیندا مەبەستمان ئەوەیە دەرێخان، ئاخە ئێوە
 ئێخانە (پەپەر) ئااستە فیلەسەفانی دیکە کردوون،
 دروستن، یان نادروست، لە کاتێکدا کەم نین، ئەوانە ئێخانە
 توندیان لە فەلسەفەکی گرتوو، بەبەرامبەر لەردا بە لای
 ئەو باسدانە چووین، بەبەرامبەر سەرکێمان ناساندنی
 فیکری ئەو بوو، تەنانەت ئەمانە نوێستوو وەک توێژینەوەیەکی

فلسفہ کی بیخ بنی۔ وہ۔ وہی ناسا ندیمان داو، تا لہو و
 بوانینڈ ٹو پیر گراف (نارام کاکی فلاح) و بزاین،
 ناخہ کوزر پو ندی ب و فلسفہ یو ہ ی۔ ٹگر ل
 نایند دا پویستی کرد، ب خشا ییو ب ی دگہ ییو۔
 خاکی دیکہ گرنگ، ہوو سٹی ل س ر بکر، ک ٹویش،
 ٹو ی، (پپر) ل ووی پرینسیپی پو وچہ کردن و، یان
 بدر خستند و و ل و فیل س فانی وانیو، د نا س رسامی
 خ ی ب ناشکرا، یان ب ناماژ ب ہر ی ککیان د ر ب یو۔
 سروشتی فلسفہ وای، ک نا استی قوو و جیاواز ل فیکری
 مر فای تیدا پک دہ ن، ب ااد یک نا استی کان چ ند دژی
 یک بن، ہشتا ب شکاری ٹو نا استی جیاوازان د م ن و
 ل کنت کستی دیکہ دا د رد ک ون و۔ ب نموونہ فلسفہ
 فیل س فکی وک (مارکس) دوی خنہ کانی (پپر) یش ہشتا
 توانای خ ی ل د ست ن داو۔ تا ٹم یش (ہیگ) ب ہ ن کی
 گور و ل ناو فیکری فیل س فانی دیکہ دا ناماد ی۔ ٹو ب
 (فرید)، (ٹدلر)، (ئادرن) و ٹوانی دیکہ یش ہر
 دروست۔ ٹو فیکری میلی و زمانی میلین ناتوان شتی کی
 جیاواز ل و ی ہ ی، د ر ب، ٹم ٹگر جاروبار نموونہ یان
 ل دہ نیند و و ل س ریان ہوو سٹی د کین، ل ب ر ٹو ی
 بوونہ ب شک ل کلتووری بیرکردن و ی گشتی، د نا ل ب ر
 ٹو نیہ نا استی جیاوازن و ل و ہ و و پ گہ یشتوون۔
 ب و م ب سٹی یش ووب وویان د بین و، تا نک خ یان، ب کو
 ٹو د خ یش تہ پ پین، ک ایگرتوون۔ (نارام کاکی فلاح)
 و ن ی ز رینہ نوو س ر میلیہ کانی دیکہ ٹوانی گوتوون،
 ک ہر ک س کی تریش، ب ٹو ی وک شنبیر خ ی ناسا ند ب،
 د توانہ بیانہ، ب نام ب و دا دامود سگی ک م ہ ای تی
 ل شو ی گ فار، ٹ نام، تیفی و ہی دیکہ ہ ن و ٹو وش
 ووک شانہ داد ٹن و، ک ہ مان قس ی خ کی ناسا یین، ب و
 م ب سٹی وک شتی جیاواز پ شانیان بدن، ٹو د کر ت ل
 ی م ت دی پرسیار و ووب ووی خ یان و ٹو دامود سگی
 ک م ہ ای تیان یش بین و، ک بر ویان پ د د ن، ل م
 ن و دا نوو س ر ی و میلی و خنہ گری میلی
 هاوپ یمانہ تییان پک ہ ناو، تا ل لای کی دی ب ی کدا ہ پین۔ دیار ت
 کاتہ د ت و ت شتی ووک ش تہ پ پین، ٹو ب شو ی یک ل
 شو کان ٹو ووک شیی ل زمان و م ت تدا ٹنگ د دات و،
 ب نام مادام د ست ل ویستی تہ پ اندن ہ ناگریت، ٹو

بوارک دځسټنيت به گوتنی شتی جياواز، به مځرجه ئو
 چمکانه هېگریتو، که فډ دراون، بهو مېستې لې ځي
 دايېلگډو ځايېکانيان بدزیتو و هېندکانيان
 دځرېخت، به شوېک نه هېیت ئو نووسځر فډډر
 (thrower) به هېمان ئاستت بباتو، بهو مانايې ئو تېنیا
 کاتې بتوانت به ئو چمکه بگډتو، که بېوت ئوې تې
 تېپډت، نهوېک ئوې ځي پاتې بکاتو. لځر دا من ځمم
 لې ئاستی تېکستېکدا بېنیوتو، که نووسځرکې به هېمان
 زمانې ځېک، بهام فریودرانې دېوت پېم بېت (پېپر) ی
 نهک ناسیو، بهکوو فېلسفېکې ئو لې پا هېی فېلسفې فانی
 دیکې دا زځر شتی فډر کردوو، لې کاتېکدا ئوې نایبېنېن،
 ئو فېلسفې و کاریگړی فېلسفېکې تی. ئېگړ لې ماوې
 ئو سډېې ځاېر دودا فېلسفې (پېپر) بووېوای تې
 ئا استېکې لې ئا استېکانی فیکړی ئم، ئایا ئم
 کاریگړیېکېمان نهک لځر ئاستی نووسېن، بهکوو لځر
 ئاستی واقیعیشدا نه دېنې؟ ئایا خوښېوې فېلسفې
 (پېپر) وامن لې ناکات دېست لې فډدانی چمکه هېگرېن؟
 ئایا ځېگر نیې لځوې به ئاسانی به چوونی نووسځرانمان
 بهسډر دا تېپډت؟ ئایا دېهېت دېست به خورافو وې بگرېن،
 لې کاتېکدا دنیای نووسېنمانی داپېشیو؟ ئایا نووسېنی ئو
 نووسځر به ناوبانگ و دیارانې کاتې دځرځې بهردېمی
 تاقیکردنهو، دځردېچن؟ ئایا بهشکې زځری نووسېنی ئوانې
 لې ماوې سی ساډا کاریگړیېکې ئوتېیان بهسځر عځقې
 ئم دا جې هشتوو؟ لې کاتېکدا (پېپر) لې ځې ځنځی
 عځقېانېیو وېوېوې سځرجم فیکړی فېلسفې به گشتی و
 ئا استې مځووگړایې به تايېتې دېتو، که لې (پلاتې)،
 (هېگې)، (مارکس) و ئوانې دیکې دا بځرځتې، ئایا لې و سډ
 دېېې دا فیکړی ځنځی لې ناو نووسېنماندا دځرکېوتوو؟
 ئایا ئو گومانې چېې (پېپر)، که دگاتې ئوې تیځری
 سایکېلجی (فرېد)، (ئډلر) و ئوانې دیکې به نازانستی
 بزانت، وای لې ئم کردوو پړسیار لېو تېگېشتنې
 نووسځرانمان بکېن، ئاخې داهډنرانې وېک بانگېشې به
 دکېن، یان هېمان فیکړی میلیې و بهو چمکه فډدراوانې
 ازېنراوتو؟ ئایا به گشتی لې لای ځنځیری ئم هېوې
 دامزړاندنی کډمگېکړاو هېې؟ ئایا بهشکې زځریان دواي
 پځځی سیاسېتمداران، یان فډرمانېوا دېستېپاچېکان
 (incompetent rulers) به دځرېنې (پېپر)، نهکېوتوون؟

لـر دا بـ پرسـيار كـانـي تـو وـرـي يـكـمـم دـگـمـم و و هـنـدـكـي دـيـكـيـشـيان دـخـمـم پـا . ئـگـر (ئـارـام كـاكـي فـلـاح) بـ اسـتي ئـو نووسـر و فـيلـسـفـانـه دـناسـت و بـرـهـمـكـانـي خوـندوونـتـو ، بـچـي هـشـتا زماـني نووسـينـد كـانـي هـنـد سادـن؟ لـر چـي كـاريـگـري بـچـوونـي ئـو نووسـرـانـي بـسـر و نـابـينـن؟ ئـا يا تـازـبـتـاز دـتـفـان مـانم خوـندوونـتـو و گـريـانـدوومـي؟ كـوا مـخـنـي عـقـانـي (پـپـر) و كـوا شـپـلي گـومانـي؟ وـك لـ سـر تـادا گـوتـرا ئـا يا ئـگـر بـ بـرـهـمـكـانـي بـر لـم گـوتـوبـلـي بـگـمـمـينـو ، هـيـچ ئـامـاژ يـك دـبـينـن ، كـ پـشـانـي بـدات ئـو خوـنـري فـلـسـفـي بـ گـشتـي و هـيـي (پـپـر) بـ تـا يـبـتي؟ ئـا يا خوـنـري سـر تـا يـش لـ خوـنـنـد و چـير كـكـانـي ئـودا توووشـي بـر بـست دـبـت ، يـان وـك هـر تـكـسـتـكـي دـيـكـي فـلـكـلـري لـيـان تـدـگـات؟ ئـا يا دـتـوانـم وـك خوـنـنـر كـ داوـاي لـ بـكـم بـ ئـار زووي خـي يـكـك لـو نووسـر و فـيلـسـفـانـه هـبـلـر ت و چـنـد دـكـيـان لـ بار و بنووسـت؟ لـيـان پرسـيو : (تـا يـبـتمـنـديـه باشـكـانـي پـياوـان كـا مـانـن؟) ئـم و مـامـكـيـتي : {پـياوـان تـا يـبـتمـنـديـه باشـيـان زـر كـم و لـي مـن پـياو بوونـو وـرـكـي زـر مـشـخـر و خـويـست (ئـنـانـي) و نـگـبـتـم ، هـر چـي نـگـبـتي ئـم گـي زـويـيـه هـي پـياوـان و تـواو دونـيـاي خـرـهـمـتـيان داگـير و ناخـش كـردوونـم ، بـمـم بـخـتـوونـر ئـو و كـسـي باوـكـي باشـيـان بـ مـكـوت مـردـكـي باشـيـان بـرايـكـي باشـيـه ، ئـو يـان شـتـكـه ئـينـسان نا تـوانـن لـ كـسـي بـسـنـت ، وـك يا نـسـيب وـا يـ} .

دوـاي ئـو و مـامـي پرسـياري (تـا يـبـتمـنـديـه باشـكـانـي ژـنان كـا مـانـن؟) دـداتـو و دـتـت : (اسـت بوـ ئـم دونـيـاي ژـن اـيـگـر تووونـم ، بـ جـوانـي و مـيـهـر بـانـي و نـاسـكـي خـيـو هـمـومـانـي بـم دونـيـاي و بـستـوونـتـو ، گـر ژـن نـبووـايـه دونـيا دـبوونـ چـا يـخـانـيـكـي گـورـي پـ لـ دووـكـ و قـيژـقـيژ) .

وـك پـشـتر گـوتـرا گـوتـويـتي زـر شـت لـ كـتـبي (كـمـمـگـي كـراو و دوژمنـكـانـي) (كـار پـپـر) و فـر بوونـم ، لـ كـاتـكـدا ئـوانـي گـوتـوونـم ، بـ مـرجـم كـسـه چـنـد دـكـي ئـو فـيلـسـفـي خوـنـنـد بـتـو ، قوـيـنـگـكـانـي دـناسـت و دـزـانـت ئـو پـچـوانـي فـلـسـفـي ئـو . وـك گـوتـرا (پـپـر) بـشـي زـري تـمـنـي بـ تـكـشـكـانـدني پرسـنـسيـي ئـينـد كـشـن تـرخـان كـرد . ئـو نووسـرـي ئـم لـ چـيـكـو بـي دـركـوت ژـن و پـياو بـو خـسـتـانـه دـناسـنـو؟ لـ مـيـسـرنـج و ئـزمـوونـو ، كـ

تٽڪڙاي ڇڏي (پڇڙي) لڳوان ٿي. وڻڪ گوترا ٿي ۽ دووان ٿي شتي
سڙڪي نين لڳ پڪهڻائي تيڙيدا، بڻڪو تڻيا
يارم ٿيدڙن. لڳ ڦاغي ٿاماد ٿيدا ٿي ۽ مان دڙاني، چونڪ
ٿلفبي ڦلسڦي ٿي ۽ فيلسڦي ٿي. کوا گريمان و ڦي ٻانڊن؟
کوا پرينسيپي هڻو ۽ هڻو؟ چمڪي پوڇڻ ڪرڻو، ڀان
ٻڌڻ ڇڏڻو ۽ ٻڇي ديار نڀي؟ ٿڳڙ ٻڪ ڙمان دڙي ۽
وڻڪ پيا و ٻي لاي دووڪ ۽ و ڦيڙ ڦيڙا چو، ٿي وڌم ٿي و
گريمان ٿي ٽڪ دڙڪت و هڻناست ٿي، هڻا ٿڳڙ ٻڙمار
پيا و تر ٻي نمونن ٻڌڻ ٿي. گوتمان (پڇڙي) نمونن ٻي
مڙلي قوڙينگ ٻڌڻ ٿي، ڪڍ دڙگوتر ٿي موويان سپين، ٻڻام
ڪا ٽڪ ٻڻنگي ڍڪ مان دڙست دڙڪو ٿي، ٿي ۽ تٽڪڙاي ٿي و
ٻڻگان ٻي ٻي ٿي ۽ دڙهڻراندو، گڏي تڻيا قوڙينگي سپي
هڻي، ٻي دان ٿي پوڇ دڙي ٿي. ٻي ڪورتي هڙار قوڙينگي
سپي ناتوانن بيسلمنن سڙجڻم قوڙينگ ڪان سپين، ٻڻام ٻي
قوڙينگي ٻڻش دڙتوانن (ياساي گشت قوڙينگ ڪان سپين) ٻي دڙ
ٻڻا ٿي، ڀان پوڇڻ ٻڪا ٿي.

دابلشکردنی ژن و پیاو بل دوو بلری جیاوازی دژبل یکه، پلوه ندیی بل دوالیزم وه هی، که هر دبلت شت کان له یکه جودا بکاتوه، تا بل ئاسانی ساری لپیان دبرجهت و و سفیان بکات. ئایا هه موو ئوه خو سه ته خراپانای داو نی ته پیاو، ناکرته له هه ندهک ژنیشدا هه بن، بل لاکه دیکه یشدا ناکرته هه موو ئوه خو سه تانای بل ژنی یز کردوون، له هه ندهک پیاویشدا دبرکه ون؟ ئه م گوتانه نو نین، بکه کوو برددوام له ئاستی میلیدا گوتراوه ژنان خراپ و پیاوان باشن، یان پیاوان به د و ژنان چاکن. من خه م زیاتر له جار که گوتووم ژن له دنیای مندا هه موو ئوه شتانای له دست دهت، که پیاوی په د ناسرته وه. وکه پیاو ده توانن تاوان بکه ن و وکه پیاویش نه یکه ن. ئه گه ر ژنان و پیاوان به و شه وه یه یه ن، له ته گه یشته ن گشتی میلیدا هه یه و (ئارام کاکه ی فلاح) یش له ی و رگرتووه، مانای وایه هیه ویسته کی خپانی ته دا نیه، که ئاوان، بکه کوو هر له ئه ز له وه وا هاتوون. ئوه نه که هر به رگریکردن نیه له ژن، بکه کوو که مکردنه وه ی به هایشیه تی. من کاته به ئاستی دژنی کوشتم، که توانای نه وه م هه یه بیکوژم. واته هه ردوو هه به ژاردم له برددمدان و خه م یه که کیان هه د به ژرم، ده نا کاته سه رچاوه یکه په ی گوتووم نابته بکوژم، یان توانای نه وه م نیه بکوژم، یان ناموه ته وه به وه ی سزا

بېمټو، بېي ناکوژم، ټو من کيل م و ټو ډيک م،
 ټعبير نيي ل ويست (will) م. (سر رن کي رک گډرد) ډي فيل سټف
 و تي لجن (Theologian) ټو ل ټي هر دوو چه مکی (هوش)
 و (نيگه راني) يه وه لک د ډاټو. پي وايه ټوهي شوازي
 ژياني تاک ديارۍ ده کات، هه سوک و تيه تي، که هر ټه ميه
 ده يخاته به رده مي هه بژار دني ټوهي ده يه وټ. بهم شوه يه
 بياردان له لايه ک پوه ندي به هزامه ندي خود (self-
 gratifying) و له لايه کي ديکه به هوش (Ethical) هوه
 هيه. وات ټاک خاوه ني ټازادي ته واوه لهوه چي
 هه ده بژر ټ، که هر ټه ميه به ياره کاني ديارۍ ده کات،
 به ام ټه وه هاوکات له گه څيدا نيگه راني ده ه ټ. وه خټ
 که سټک له سر لووتکه څا څکدا ده وه ست ټ و ب خوارۍ خواره وه
 ده وان ټ، دوو جر ترسي لا دروست ده بن، ترس له که وتن و ترس
 لهوه ه کارک پاي پوه بن ټ څي هه بدات. ترسي دوو ميان
 لهوه وه ډته کايه وه، که ټازادي ته واوي هيه چي
 هه بېژر ټ. وات څي هه بدات، يان نا؟ څي ټو به ياره
 ده دات و يه ککيان هه ده بژر ټ، که ناوي (سره سوو ټي، يان
 ما څلاني ټازادي: dizziness of freedom) ټ ډه نټ، بهوه
 دوو ډه کاميان هه بېژر ټ. وات تاک بوون ټي مټي هيه.
 پي واي نيگه راني څقي تي ټازادي، ب و مانايي نيگه راني
 ب و شتو و پو ست، ک مر ټ د يکات. ل ټر دا ټن يا ټو
 خوارۍ خوار و يي نيي نيگه راني ب ډه ټ، ب ټکوو چاوي
 څيشي تي. با واي دابن ټين ل خوار و نا وان ټ. ک وات
 س ټ سوو ټ کات ډروست د ټ، ک مر ټ ټگ ټر کاني څي
 د بين ټ. ل و س ټ سوو ټي دا ټازادي داد ب ټ و ه ټ ل م
 کات ټشدا ه موو شت ټک و و دات. کات ټازادي ب ټر
 د ټ ټو، بي د ټر د ټ و ټ گونا ه بار. مر ټ ل څي
 نيگه راني دا ب ش و يکي دوو فاقيان گونا ه د کات. ب
 مانايي کي دي، ل کاتي ل ه شچووندا د ست ب گونا ه د بات.

(ټلب ټر کامي) ل س ټر ټاي کټ بي (مر ټي ياخي) دا ل بار ټي
 ماني (به رزايي کاني و زهرينگي) (ټيميلي بر ټي) ي و
 د نوو ست: (هيسکليف ټاماده يه له پناو به ده سته ناني
 کاتريني څه ويستي دا هر که س کي گ ټي بکوژ ټ، ب ټوهي له
 څي بپرست ټا ټ ټو کوشتنه ه وايه، يان بيه و ټ به پا پستي
 تي رييه که وه پاساوي ب به ټ ته وه). استي ټکي (هيسکليف:
 Heathcliff) ده يه و ټ له ټي هاوسه رگيري له گه (ټيزا ب لا

لینتېن) هوه ځای و خانه واده کې تېک بشکېنېت، بهو مه به سته ی تېه له (نډگارد لینتېن) ی برای بکاته وه، که نېستا مېردی (کاترین ئیرنېش) ی څه ویستیه تی و هر له مندا یېشه وه پکېه وه له ما ټکدا گوره بوون، بهو هی (مېستر ئیرنېش) ی باوکی (کاترین) کاتې زانیویه تی (هیسکلېف) مندا ټکی بکېه سه، یان فېدر او و له شه قامه کانی لیقه ریوولدا ده سوو ټته وه، هه ییگرتو وه ته وه و وهک دیاری بې هاوسه ره کې هېنا وه ته وه. لېرېدا (کامیې) بېرگری لې کوشتن ناکات، بېککوو دې وټ وټ ئو و پېشان بدات، کاتې ئېم تېریدې کمان لې بېرچاو گرتوو و ئو تېریدې فرمانمان پې دېکات، چی بکېین و چی نېکېین، نازادیمان لې دېست داو. بې ئو و ی تې څسې تی مېا یې بدېتې پا کسېک، وکې ئو و ی (نارام کاکې فېلاح) کردو و یې تی، ئو و سېرچاو وټ لې بېرچاو گرتوو و پېو وټ رېکانت لېو سېرچاو یې هېناون. باش و خراپې تېنیا لې ټکې پېو وټ وټ دېستنیشان دېکرېن، کې سېرجېم بېره مې فېلسې فیېکانی (نیتش) بریتین لې ووبېو ووبوونې و ی ئو و سېرچاو و پېو وټ رانې. بېگشتی فېلسې فې لانی کېم لېو وټ دژی هېموو دابې شکردنېک و سېستا وټ وټ، بېو و ی لې هېر دابې شکردنېکدا کېم ټک مانا لې پېناوی دېستېا تدا دېکوژرېن، تا حقیقې تی چېسپاوی ئو و دېستېا تې بمېنېتې وټ. ئو و پېرېسېسی جودا کردنې و یې دېو وټ هېموو شتېک ناسان بکاتې وټ و بې خېرایې بې ئېنجامېک بگات، کې پېشتر لای جېماو وټ زانراو. لې ئې فېرېسمې پېنجی کتېبی یېکې می (مرېفی قاپېو لې مرېقایې تېدا: Human, All Too Human)، لې ژېر ناو نیشانی (خراپتېگې یشتنی څون) دا دېنووسېت: (مرېفی شارستانې تې سېرې تاییدې زېرېکان وای دېزانی لې څوندا دنیای دوو می اسی دېدېزېتې وټ. ټک ئېرې بکېی سېرجېم مېتافیزیکایې. بې بې څون نېدېکرا مرېف پاساو بې دابې شکردنی جیهان بدېزېتې وټ. جودا کردنې و ی ټک و جېستې یش هېر پېو وټ ندی بېم اېف کې نېی څون وټ هېی).

لې بېره مېکانی پېشوومدا بې نموونې لې کتېبی (کوشتنی فیل و پاراستنی دوو کانی شووش و ات) دا هېو وټ م داو وټ بې وردی لېو بارې وټ بنووسم، بې یې نام وټ لېرېدا بېچوونې کان پاتې بکېم وټ.

تې لېم هېسېنگاندنېدا تېنیا ئېوانې سنووردار ناکېیت، کې هېیاندېسېنگېنیت، بېککوو نازادی لې څېشت دېستېنیت وټ و

بـ و سـرچاوـیـی دـدـیت، و ا پـوـر کانت لـ هـهـنـجـاون. ئـ و پـرـسـی جودا کردنـوـیـ دـیـوـت هـمـو شتـک ئاسان بکاتـوـ و بـ خـرایـی بـ ئـنـجامـک بگات، کـ پـشـتر لای جـمـاوـر زانراوـ. (ژنـکـان بـگـرد و پیاوـکـان بـدن)، بـرـهـمـی ئـ و دابـشکاریدـی و تـیدا پـوـر خراوـتـ گـ، کـ نـک لـ ئاستی میلـلیمان دوور ناخـنـوـ، بـکـو پتر بـوـمان گرـ دـدـنـوـ.

ئـم گوتوبـژـی (ئارام کاکـی فـلاح) دـر بـینـکی سادی فیکری میلـلی، با ناوی کـمـمـک فیلـسـف و نووسـریشی تـدا هاتبن. ئـوـی دـت، گـیـ پیاوان (خـرـهـمـاتیان داگیر و ناخـش کردوـ)، هـمـان هـیـ لـجـیکـی و فیکری میلـلی سـپانـدوویـتی، هـمـان دابـشکاریدـی و بـ مـبـستی ئاسان کردنـوـ، پـنـای بـ برراوـ، دـنا ئایا نموونـی ئـ و پیاوانـ لـ خـرـئاوایش نین؟ دابـشکردنی دنیا بـسـر خـرـهـمـات و خـرـئاوادا، بـ و مـبـستی یـکـکیان بـرز بکـیتـو و ئـوـی دیکـیان نـوی، ئـ و هـیـ لـجـیکـی، کـ بـ (جـخت کردنـوـی لایـنگرانـ: confirmation bias) ناسراوـ. واتـ پـشـتر بـیارـکـ دراوـ و سـرچاوـ لـ بـرچاو گیراوـ.

یـکـ لـ و پرسیارانـی لـ کراون، لـبارـی ئـنگـوـیـ، کـ حـزی لـ کامیانـ. ئـم و ئـمـمـکـیـتی: (من هـمـو ئـنگـکانم پـ جوانـ، بـمـم لـ ناویاندا گـر هـر دـبـ یـکـکیان هـیـژـم، ئـوا شـکـری هـیـژـم). یان پرسیاری: (زیاد لـ هـر شتـک ـقت لـ چـیـ؟)، و ئـمـمـکـیـ: (لـ درـ) یـ.

لـ سـرـتای هـشـاکاندا بـرنامـیـکی تیفی هـبوو، کـ دـچووـ مـان و کـمـمـک پرسیاری لـ خـشـک دـکرد. دووانیان ئـوانـ بوون، و لـم نووسـرـی ئـمـم کراون و هـمـان و ئـمـی ئـوانیشی داوونـتـوـ. جیاوازـکـ لـوـدایـ، ئـوان ناوی یـک نووسـر و فیلـسـفیـان نـدـهـنا. لـ بیرمـ بینـران بـ گشتی ئـخنـیان لـ و بـرنامـیـ دـگرت و دـیانـرسی: (ئـرـ) ئـ و پرسیارانـ نـسـوانـوـ؟).

دیارـ من نـمـدـویست لـسـر ئـم و ئـمـمانـی دوایدا بوـستم، ئـگـر ناوی ئـ و هـمـو نووسـر و فیلـسـفی لـ گوتوبـژـکـیدا نـهـنا بوونایـ، چونکـ ئـم زمانـی لـگـگـ زمانـی بـرـهـمـکانـی پـشـویدا ئـک دـتـوـ. ئایا مـرـف بـ و مـبـستی و ئـمـی ئـم پرسیارانـ بداتـوـ، پـویستی بـ خوـندنـوـ دـبـت؟ ئایا

نووسلری ئم گوتان، (پپر) و فیلسلفانی دیکلی ناسیون؟
 ب خولندرکی فیلسلفی سخت ببت من ب فان فیلسلفی
 رسامم و ل فیلسلفی فکلی ئو و فیر بووم. ئاست
 فیلسلفی کان چ ند دژی یکش بن، هشتا پو وندیان پک و
 هی، بوی فیلسلفی ل لای دای لگ لگ لگ وانی تر و
 داد مزریت. (پپر) هر خلی ئوی کردو. وک بینیمان
 ک م م م فیلسلفی و نووسلری بوار جیاواز کان، هم هی پش
 خلی و هم هاوچرخ کانی ل پکهنانی فیلسلفی فکیدا
 بشدارن، با خلی توندیشی ل گرتبن. من ل و ناگم، ئگ
 هاوکات لگ لگ وانی شدا ئو پو وندی دای لگی م نبت.
 ئم ل دای لگی فیلسلفی و فیر دبین، ن وک ل
 فیلسلفی فکی دیاریکراو.

سچا و کان:

- Popper, Karl R. The Open Society and Its Enemies, Complete: Volumes I and II, Fifth edition (revised) 1966.
- Popper, Karl, The Logic of Scientific Discovery, Routledge classics London and New York, 2002
- Popper, Karl R., Conjectures & Refutations, Growth of Scientific Knowledge, Karl R. Popper, 1962
- Popper, Karl, The Poverty of Historicism, ARK PAPERBACKS, London and New York
- Popper, Karl, The Myth of the Framework: In Defence of Science and Rationality, Edited by M. A. Notturmo, Routledge London and New York, 1995
- Popper, Karl, In Search of a Better World: Lectures and Essays from Thirty Years, 1995
- Adorno, Theodor W.; et al. The Positivist Dispute in German Sociology, translated by Glyn Adey and David Frisby. London: Heinemann, 1977
- Brandt, Frithiof, Søren Kierkegaard, 1813-1855; HIS LIFE – His Works, (Danes of the Present and Past), Copenhagen, 1963

Camus Albert, The Rebel, translated by Anthony Bower ▪
WITH A FOREWORD BY SIR HERBERT READ , Penguin Modern
.Classics, 1982

Nietzsche, Friedrich, Human, All Too Human, Part I, ▪
translation of Helen Zimmern with an introduction by J.
M. Kennedy, T.N. Foulis (13 & 15 Frederick Street,
.Edinburgh and London 1910